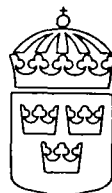

Regeringens proposition

1992/93:178

om vissa socialförsäkringsfrågor

Prop.
1992/93:178

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 18 februari 1993.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Könberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att personer som genom smitta vid användning av blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården fått infektion av HIV ges rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner i fråga om sjukhusvård, tandvård och läkemedel. Samtidigt föreslås att närståendepenning skall kunna utges för högst 240 dagar vid vård av en sådan HIV-smittad person.

Vidare föreslås att för period då en försäkrad genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering sjukpenning skall kunna utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten även efter den 365:e dagen i sjukperioden. Som villkor gäller att behandlingen eller rehabiliteringen har ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd behandlingsplan. Vidare läggs förslag fram om en sammanläggningsregel med innebörd att sjukpenning skall utges med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten om den försäkrade under de senaste 15 månaderna haft sjukperioder som sammanlagt omfattar minst 365 dagar.

I propositionen föreslås också att vissa biståndsarbetare efter tjänstgöring utom riket som varat längst tre år vid återkomsten till Sverige skall återfå den sjukpenninggrundande inkomst som gällde för honom omedelbart före utlandstjänstgöringen. För sådan biståndsarbetare föreslås vidare att vid bestämmande av rätt till föräldrapenningförmåner får i vissa avseenden bortses från utlandstjänstgöringen.

På föräldraförsäkringens område föreslås även en ändring av innebörd att en förälder ges rätt till tillfällig föräldrapenning i form av kontakt-dagar fr.o.m. det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år.

På arbetsskadeförsäkringens område föreslås att rätten till arbetsskade-sjukpenning slopas för personer som är sjukförsäkrade enligt lagen om allmän försäkring samt att ersättning inte längre skall utges från arbetsskadeförsäkringen för andra kostnader än för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel. För den som inte omfattas av sjukförsäkringen enligt lagen om allmän försäkring föreslås dock att ersättning skall utges från arbetsskadeförsäkringen på samma villkor som den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring. Garantinivån behålls också för vissa studerande.

I propositionen föreslås i övrigt vissa konsekvensändringar till följd av förändringar av företagshälsovården, en ändring i 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring som rör studerande med arbetsskadelivränta samt en justering av bestämmelserna om basbeloppsuppräknning av livräntor.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1993 med undantag av förslagen om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade vilka avses träda i kraft den 1 juni 1993. Bestämmelserna om beräkning av livränta föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 1993.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

- dels att 2 kap. 13 § skall upphöra att gälla,
- dels att 2 kap. 6 §, 3 kap. 5, 10 och 13 §§, 4 kap. 6, 9 och 10 §§ samt 21 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
- dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 3 kap. 4 c, 4 d och 5 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
6 §²

För *reskostnader* i samband med läkarvård eller annan sjukvårdande behandling, som avses i 2 eller 5 §, eller sjukhusvård enligt 4 §, utges ersättning enligt grunder som regeringen fastställer. Detsamma gäller *reskostnader* i samband med

1. tillhandahållande av hjälpmedel åt handikappad, 2. tandvård som avses i 3 §, 3. <i>besök med anledning av sjukdom hos läkare eller sjukgymnast inom företagshälsovård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen,</i> 4. besök med anledning av sjukdom hos läkare inom studerandorganisationernas hälsovård, för vilken statsbidrag <i>utbetalas</i> av högskolestyrelse, 5. konvalescentvård som lämnas i konvalescenthem som har tagits upp på förteckning som fastställs av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, 6. besök för sjukvårdande behandling som ges såsom särskild omsorg enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., 7. besök för sjukvårdande behandling som ges med stöd av bestämmelserna om den kommunala hälso- och sjukvården i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),	3. besök med anledning av sjukdom hos läkare inom studerandorganisationernas hälsovård, för vilken statsbidrag <i>betalas ut</i> av högskolestyrelse, 4. konvalescentvård som lämnas i konvalescenthem som har tagits upp på förteckning som fastställs av regeringen eller <i>den</i> myndighet som regeringen bestämmer, 5. besök för sjukvårdande behandling som ges såsom särskild omsorg enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., 6. besök för sjukvårdande behandling som ges med stöd av bestämmelserna om den kommunala hälso- och sjukvården i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1992:1737.

8. besök för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som ges med stöd av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård.

Ersättning för sjuktransporter utges enligt grunder som regeringen fastställer.

7. besök för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som ges med stöd av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård.

3 kap.

4 c §

Om den försäkrade under de närmast föregående 450 dagarna haft sjukperioder som omfattat sammanlagt minst 365 dagar, skall hel sjukpenning för dag utges med högst 70 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst delad med 365 eller, vid sjukpenningberäkning enligt 10 a §, med motsvarande arbetstidsfaktor. Detta gäller till dess 30 dagar förflutit sedan en sjukperiod avslutats utan att en ny sjukperiod påbörjats.

Vid beräkningen av antalet sjukperioddagar under 450-dagarsperioden beaktas inte dagar före ett uppehåll mellan sjukperioder på mer än 30 dagar.

Högre sjukpenning kan utges enligt 4 b, 4 d och 7 b §§.

4 d §

Den allmänna försäkringskassan kan efter ansökan av den försäkrade besluta att hel sjukpenning för dag som annars skulle ha utgivits med 70 procent i stället skall utges med 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst delad med 365 eller, vid sjukpenningberäkning enligt 10 a §, med motsvarande arbetstidsfaktor. Ett sådant beslut får meddelas för en period när den försäkrade på grund av sjukdom genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering. Som villkor gäller att behandlingen eller rehabiliteringen har ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd plan.

Beslutet gäller från och med den dag då ansökan gjordes hos försäkringskassan, om inte annat sägs i beslutet. Beslutet gäller för tid som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare. Beslutet skall upphävas när villkoren enligt första stycket inte längre är uppfyllda.

5 §³

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring som avses i första stycket a) skall ske från och med den dag då försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i fall som avses i 1 § fjärde stycket och 12 a § gälla från och med den första dagen med sjukpenning. Ändring skall i annat fall än som avses i första stycket a) ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. genomgår kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvox) eller svenskundervisning för invandrare (sfi) och uppbär timersättning för studierna,

³ Senaste lydelse 1991:1974.

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör värnplikstjänstgöring eller vapenfri tjänst eller genomgår militär grundutbildning för kvinnor.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågasvarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 7 b § eller 22 kap. 7 § och som under denna tid får livränta enligt lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt en annan författning skall försäkringskassan, vid sjukdom under den tid då livränta betalas ut, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieupphåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första – tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning eller därtill omedelbart anslutande repetitionsutbildning.

5 b §

För en försäkrad som av Svenska kyrkan, ett svenskt trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet varit sänd till

ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning, skall den sjukpenninggrundande inkomsten vid återkomsten till Sverige fastställas till lägst det belopp som utgjorde hans sjukpenninggrundande inkomst omedelbart före utlandsresan, om utlandsvistelsen varat högst tre år. Bestämmelsen i denna paragraf gäller även den medföljande maken. Med make likställs den som utan att vara gift med den utsände levt tillsammans med denne, om de tidigare har varit gifta eller gemensamt har eller har haft barn.

10 §⁴

För de första 14 dagarna i sjukperioden utges sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha utfört förvärsarbete om han inte hade varit sjuk. För en försäkrad som avses i 5 § tredje stycket 1 eller sjätte stycket skall vad som har sagts nu gälla även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden. För sjukpenningen skall 10 a och 10 b §§ tillämpas.

För de första 14 dagarna i sjukperioden utges sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha förvärsarbetat om han inte hade varit sjuk. För en försäkrad som avses i 5 § tredje stycket 1, femte eller sjunde stycket skall vad som har sagts nu gälla även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden. För sjukpenningen skall 10 a och 10 b §§ tillämpas.

Med tid för förvärsarbete enligt första stycket jämställs

1. ledighet för semester, dock inte om den försäkrade uppbär semesterlön enligt semesterlagen (1977:480) och, enligt 15 § samma lag, kan begära att dag då han är oförmögen till arbete på grund av sjukdom inte räknas som semesterdag,

2. ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner utges,

3. ledighet under tid då den försäkrade genomgår sådan utbildning eller undervisning som anges i 5 § tredje stycket 2 eller uppbär korttidsstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), och

4. ledighet för ferier eller för motsvarande uppehåll för lärare som är anställda inom utbildningsväsendet.

13 §⁵

Frågor om förmåner enligt detta kapitel prövas av den allmänna försäkringskassa hos vilken den försäkrade är inskriven eller skulle ha varit inskriven, om han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 §. Denna försäkringskassa får dock uppdra åt en annan försäkringskassa att pröva sådana frågor med undantag av frågor som avses i 5 §.

⁴ Senaste lydelse 1992:1702.

⁵ Senaste lydelse 1992:1277.

Bestämmelserna i 2 kap. 13 § tillämpas även i fråga om sjukpenning. Vid tillämpning av 2 kap. 13 § andra stycket skall hänsyn inte tas till särskild sjukpenning enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd.

Bestämmelserna i 3, 5 och 8 §§ i fråga om förtidspension tillämpas även där den försäkrade skulle ha erhållit sådan pension, om han hade haft rätt till folkpension enligt bestämmelserna i 5 kap.

Har en försäkrad, utan att bestämmelserna i 3 kap. 3 § är tillämpliga, efter ingången av den månad då han uppnådde sextiofem års ålder, erhållit sjukpenning under etthundraåttio dagar, får den allmänna försäkringskassan besluta att sjukpenning inte längre skall utgå.

4 kap.
6 §⁶

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

När föräldrapenning enligt andra – fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde – sjätte styckena samt 10 a och 10 b §§. Därvid skall dock föräldrapenning för dag beräknas efter 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365, och även utges för den första dagen.

När föräldrapenning enligt andra – fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde – sjunde styckena samt 10 a och 10 b §§. Därvid skall dock föräldrapenning för dag beräknas efter 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365, och även utges för den första dagen.

Utän hinder av vad som föreskrivs i andra – fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

⁶ Senaste lydelse 1992:1702.

9 §⁷

Som villkor för rätt till föräldrapenning gäller att föräldern har varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst 180 dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenningen skall utbetalas.

Villkoret om inskrivning hos försäkringskassa eller om försäkring för viss sjukpenning enligt 6 § andra stycket anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret inte har kunnat uppfyllas. Motsvarande gäller om föräldern inte har varit inskriven eller inte har varit försäkrad för viss sjukpenning, men skulle ha varit det om kassan känt till samtliga förhållanden.

När det skall bestämmas om villkoret om inskrivning hos försäkringskassa eller om försäkring för viss sjukpenning enligt 6 § andra stycket är uppfyllt för en försäkrad som avses i 3 kap. 5 b §, får bortses från tiden för utlandsvistelsen under förutsättning att den varat högst tre år.

10 §⁸

En förälder har rätt till *tillfällig föräldrapenning* för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom eller smitta hos barnet,
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

För vård av ett barn vars levnadsålder understiger 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning enligt första stycket endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus. För vård av ett barn som är äldre än som nyss sagts utges tillfällig föräldrapenning enligt första stycket inte för tid under vilken annars föräldrapenning skulle ha uppburits; undantag gäller dock om barnet vårdas på sjukhus.

En förälder *till barn som fyllt fyra år har*, till och med det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år, *rätt till tillfällig föräldrapenning* även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontakt-dagar).

En förälder har *rätt till tillfällig föräldrapenning från och med det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år* till och med det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontakt-dagar).

⁷ Senaste lydelse 1985:87.

⁸ Senaste lydelse 1992:275.

Rätt till tillfällig föräldrapenning tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det.

21 kap.
1 §⁹

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket 3, uppgår till garantinivån enligt 4 kap. 6 §, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån enligt 4 kap. 6 §. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket 3 uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån.

En frivillig försäkring påverkas inte av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under där angivna förutsättningar, beräknas med tillämpning av 5 § femte stycket eller 10 a eller 10 b § nämnda kapitel.

En frivillig försäkring påverkas inte av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under där angivna förutsättningar, beräknas med tillämpning av 5 § sjätte stycket eller 10 a eller 10 b § nämnda kapitel.

Försäkringen skall efter den försäkrades val gälla med en karenstid av 3 eller 30 dagar eller utan sådan karenstid.

Rätt till inträde i den frivilliga försäkringen eller förkortning av gällande karenstid enligt fjärde stycket tillkommer endast den som är under 55 år.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter ingången av den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om sjukpenning och föräldrapenning för tid före den dagen. Vid tillämpning av 3 kap. 4 c § bortses från tid före den 1 juli 1992.

⁹ Senaste lydelse 1992:1702.

2 Förslag till Lag om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade

Härigenom föreskrivs följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på en person som vid behandling av honom eller henne inom den svenska hälso- och sjukvården har fått infektion av HIV (humant immunbristvirus) genom smitta vid användning av blod eller blodprodukter.

Lagen tillämpas även på den som fått infektion av HIV genom smitta av en sådan person, om de är eller varit gifta med varandra eller sammanbott med varandra under äktenskapsliknande förhållanden och om smittan ägt rum innan den först smittade fått kännedom om sin infektion.

Förmåner enligt lagen ersätts av sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

2 §

När en smittad person får sjukhusvård på grund av sjukdom skall avgift enligt 2 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring inte tas ut.

3 §

Patientavgift skall inte tas ut av en smittad person som får tandvård som ersätts enligt 2 kap. 3 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring.

4 §

En smittad person har rätt att på apotek utan kostnad få läkemedel för vilka recept har utfärdats av läkare eller tandläkare.

5 §

I lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård finns bestämmelser om rätt till ersättning och ledighet för en närstående som vårdar en smittad person.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1993.

Lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 4, 6 och 8 §§ lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En närstående som vårdar någon som är svårt sjuk har rätt till ersättning för tid då han avstår från förvärvsarbete i samband med vården.

*Föreslagen lydelse*4 §¹

En närstående som vårdar någon som är svårt sjuk har rätt till ersättning för tid då han avstår från förvärvsarbete i samband med vården. *En närstående har rätt till ersättning då han vårdar någon som vid behandling av honom inom den svenska hälso- och sjukvården har fått infektion av HIV (humant immunbristvirus) genom smitta vid användning av blod eller blodprodukter. Detta gäller även om den som vårdas fått infektion av HIV genom smitta av en sådan person, om de är eller varit gifta med varandra eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden och om smittan ägt rum innan den först smittade fått kännedom om sin infektion.*

Om vårdaren får oreducerade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämfställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av föreskrifterna om ersättning enligt denna lag, i den mån vårdaren går miste om löneförmånerna.

6 §

Ersättning utges för högst 30 dagar sammanlagt för varje person som vårdas.

Ersättning utges för högst 240 dagar sammanlagt för vård av person som avses i 4 § första stycket andra och tredje meningarna och för högst 30 dagar sammanlagt för varje annan person som vårdas.

8 §

Ersättning beräknas för hela den tid som förmånen avser enligt 3 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring när ersättningen utges på grundval av sjuk-

Ersättning beräknas för hela den tid som förmånen avser enligt 3 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring när ersättningen utges på grundval av sjuk-

¹ Senaste lydelse 1992:274.

Nuvarande lydelse

penninggrundande inkomst av anställning och enligt 10 b § nämnda kapitel när den utges på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete. I fall som avses i 3 kap. 5 § *femte* stycket samma lag beräknas ersättningen dock inte på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första – tredje styckena i den paragrafen.

Ersättning som utges på grundval av enbart inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 3 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring.

Föreslagen lydelse

penninggrundande inkomst av anställning och enligt 10 b § nämnda kapitel när den utges på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete. I fall som avses i 3 kap. 5 § *sjätte* stycket samma lag beräknas ersättningen dock inte på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första – tredje styckena i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 4 och 6 §§ den 1 juni 1993 och i övrigt den 1 juli 1993.

Lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977:480) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om

1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbets-skada,

2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, icke överstiger 120 dagar eller för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10 och 11 §§ samma lag,

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag eller utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941:967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

7. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare, eller

8. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

8. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, *i den mån frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar.*

¹ Senaste lydelse 1991:1114.

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaro under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1993. De nya bestämmelserna tillämpas vid beräkning av semesterlön för tid från och med den 1 april 1993. Semesterlön som intjänats före ikraftträdandet skall dock inte minskas.

Lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Visar någon att han i den omfattning som anges i andra stycket har köpt prisnedsatta eller andra läkemedel som avses i 3 § eller har erlagt patientavgift för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som avses i 2 kap. 2 och 5 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring eller för motsvarande vård eller behandling som erhållits inom företagshälsövård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen, är han befriad från att därefter betala för utskrivna läkemedel. Befrielsen gäller under den tid som återstår av ett år, räknat från det första vårdtillfället, behandlingstillfället eller läkemedelsinköpet.

Visar någon att han i den omfattning som anges i andra stycket har köpt prisnedsatta eller andra läkemedel som avses i 3 § eller har erlagt patientavgift för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som avses i 2 kap. 2 och 5 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring, är han befriad från att därefter betala för utskrivna läkemedel. Befrielsen gäller under den tid som återstår av ett år, räknat från det första vårdtillfället, behandlingstillfället eller läkemedelsinköpet.

För kostnadsbefrielse enligt första stycket fordras att prisnedsatta läkemedel har inköpts för eller patientavgifter erlagts med sammanlagt minst 1 600 kronor. Om ett landsting eller en kommun som inte ingår i ett landsting har beslutat att för sin del tillämpa ett lägsta belopp som understiger 1 600 kronor, skall i stället det beloppet gälla för kostnadsbefrielse enligt första stycket för den som är bosatt inom landstinget respektive kommunen.

Har en förälder eller föräldrar gemensamt flera barn under 16 år i sin vård, får barnen gemensamt kostnadsbefrielse när utgifterna för vårdtillfällen, behandlingstillfällen och läkemedelsinköp för barnen sammanlagt uppgår till vad som sägs i andra stycket.

Kostnadsbefrielse gäller under den tid som avses i första stycket även för barn som under denna tid fyller 16 år.

Med förälder avses även fosterförälder. Som förälder räknas även den med vilken en förälder stadigvarande sammanbor och som är eller har varit gift eller har eller har haft barn med föräldern.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

¹ Senaste lydelse 1992:1693.

Lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring¹

dels att 3 kap. 4 – 6 och 8 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 3 kap. 1, 4 och 9 §§ skall utgå,

dels att 3 kap. 1 – 3, 7, 9 och 10 §§, 6 kap. 2 och 4 §§ och 8 kap. 3 och 4 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 2 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

1 §²

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbets-skada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom *under en tid av 180 dagar efter det att skadan inträffade, dock längst till dess skadan medför rätt till livränta eller rätten till sjukpenning upphör enligt 3 kap. 3 § andra meningen nämnda lag (samordningstid).*

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbets-skada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom.

2 §³

Är någon som avses i 1 § *ej* berättigad till sjukpenning från sjukförsäkringen eller är den skadade *ej* sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till förmåner från arbetsskadeförsäkringen i enlighet med vad som skulle ha utgått om 2, 3 och 22 kap. lagen om allmän försäkring hade varit tillämpliga på honom. Sjukpenning utgår dock *ej* till den som avses i 1 kap. 1 § *andra stycket denna lag och ej*

Är någon som avses i 1 § *inte* berättigad till sjukpenning från sjukförsäkringen eller är den skadade *inte* sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till förmåner från arbetsskadeförsäkringen i enlighet med vad som skulle ha utgått om 2, 3 och 22 kap. lagen om allmän försäkring hade varit tillämpliga på honom. Sjukpenning utgår dock *inte* till arbetstagare som enligt 3 kap. 16 § första stycket lagen

¹ Lagen omtryckt 1977:264.

Senaste lydelse av

3 kap. 4 § 1990:163.

3 kap. 5 § 1992:1704.

3 kap. 5 a § 1991:1049.

3 kap. 5 b § 1988:1538.

3 kap. 5 c § 1989:220.

3 kap. 5 d § 1990:158.

3 kap. 6 § 1991:1049.

3 kap. 8 § 1991:1642.

² Senaste lydelse 1991:1978.

³ Senaste lydelse 1991:1042.

heller till arbetstagare som enligt 3 kap. 16 § första stycket lagen om allmän försäkring har undantagits från rätt till sjukpenning vid sjukdom.

om allmän försäkring har undantagits från rätt till sjukpenning vid sjukdom.

2 a §

För en försäkrad som avses i 1 kap. 1 § andra stycket eller som i annat fall genomgår yrkesutbildning när skadan inträffar utges sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen vid sjukdom som efter en tid av 180 dagar efter det att skadan inträffade sätter ned den försäkrades förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete med minst en fjärdedel.

Sjukpenning enligt denna paragraf utges på grundval av den försäkrades livränteunderlag som anges i 4 kap. 9–11 §§ och beräknas enligt 3 kap. och 22 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Sjukpenningen utges dock endast i den mån ersättningen överstiger den sjukpenning den försäkrade är berättigad till enligt 1 eller 2 §.

3 §

I den mån ersättning *ej* utgår enligt 1 eller 2 § ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader *under samordningstiden* för

1. sjukvård utom riket,
2. tandvård,
3. särskilda hjälpmedel.

I den mån ersättning *inte* utges enligt 1 eller 2 § ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för

1. sjukvård utom riket,
2. tandvård,
3. särskilda hjälpmedel.

7 §⁴

Medför arbetsskada som har föranlett livränta enligt 4 kap. på nytt sjukdom, har den försäkrade rätt till sjukpenning, om sjukdomen sätter ned hans kvarstående förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete. Därvid skall 5 – 6 §§ gälla i tillämpliga delar.

Medför *en* arbetsskada som har föranlett livränta enligt 4 kap. på nytt sjukdom, har den försäkrade rätt till sjukpenning *enligt 1 – 2 a §§*, om sjukdomen sätter ned hans kvarstående förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete.

⁴ Senaste lydelse 1987:225.

9 §⁵

Läkarvård och tandvård inom riket bekostas av arbetsskadeförsäkringen under förutsättning att den lämnas inom den offentliga vården eller av läkare eller tandläkare som är ansluten till sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller är verksam vid företagshälsovårdsenhet som uppbär ersättning från det särskilda konto som anges i 4 kap. 8 § första stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

Ersättning för tandvård enligt 3 § utges under förutsättning att tandvården lämnas inom den offentliga vården eller av tandläkare som är ansluten till sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

10 §⁶

I kostnad för vård m.m. enligt 3 eller 4 § inräknas nödvändiga utgifter för resor.

I kostnad för vård m.m. enligt 3 § räknas in nödvändiga utgifter för resor.

Är den skadade inte sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring har han rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen för resekostnader i samband med konvalescentvård i enlighet med vad som skulle ha utgetts om 2 kap. 6 § lagen om allmän försäkring hade varit tillämplig på honom.

6 kap.

2 §

Fastställd livränta anknytes till basbeloppet och omräknas vid förändring av detta.

En fastställd livränta anknyts till det basbelopp som gällde vid den tidpunkt från vilken livräntan första gången utges. Livräntan räknas om när basbeloppet ändras.

4 §

Försäkrad som på anmodan av allmän försäkringskassa eller med dess samtycke avhåller sig från arbetet i syfte att förebygga att arbetsskada uppstår, återuppstår eller förvärras har rätt att under tiden få skälig ersättning från arbetsskadeförsäkringen, motsvarande högst hel sjukpenning.

En försäkrad som på anmodan av allmän försäkringskassa eller med dess samtycke avhåller sig från arbetet i syfte att förebygga att en arbetsskada uppstår, återuppstår eller förvärras, har rätt att under tiden få skälig ersättning från arbetsskadeförsäkringen, motsvarande högst hel sjukpenning enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 – 2 a §§.

⁵ Senaste lydelse 1985:325.

⁶ Senaste lydelse 1990:163.

8 kap.

3 §⁷

Den allmänna försäkringskassa som avses i 2 § första stycket skall så snart det kan ske bestämma den ersättning som skall betalas ut. Denna försäkringskassa får dock uppdra åt en annan försäkringskassa att bestämma ersättningen. Beträffande ersättning till arbetstagare hos staten gäller särskilda bestämmelser som meddelas av regeringen.

Frågan om den försäkrade har ådragit sig en arbetsskada skall endast prövas i den mån det behövs för att bestämma ersättning enligt denna lag.

Bestämmelsen i 20 kap. 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring om förordnande till dess slutligt beslut kan fattas gäller även i fråga om ersättning från arbetsskadeförsäkringen.

Beslut som meddelas enligt denna lag skall gälla omedelbart, om ej annan föreskrivs i beslutet eller bestäms av den myndighet som har att pröva beslutet.

4 §⁸

Ärende angående livränta till den försäkrade, i annat ärende uppkommen fråga huruvida den försäkrade har ådragit sig arbetsskada till följd av annat än olycksfall och ärende angående särskild efterlevandelivränta skall i försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnd. Regeringen får dock meddela föreskrifter om behörighet för tjänsteman hos försäkringskassan att avgöra ärenden som är av enkel beskaffenhet och inte angår livränta till den försäkrade eller särskild efterlevandelivränta.

Omprövning av beslut skall göras av socialförsäkringsnämnd, om beslutet har fattats av tjänsteman och gäller

1. fråga enligt 3 kap. 5 § om eller i vilken utsträckning den försäkrades sjukdom sätter ned hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete,

2. fråga som avses i 6 kap. 5 §, eller

3. beslut som tjänsteman fattat med stöd av föreskrifter av regeringen enligt första stycket.

Omprövning av beslut skall göras av socialförsäkringsnämnd, om beslutet har fattats av tjänsteman och gäller

1. fråga som avses i 6 kap. 5 §, eller

2. beslut som tjänsteman fattat med stöd av föreskrifter av regeringen enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i fråga om ersättning som avser tid före den dagen. Bestämmelserna i 8 kap. 3 § andra stycket tillämpas inte på beslut som fattats före ikraftträdandet. De nya bestämmelserna i 6 kap. 2 § tillämpas på beslut som fattats från och med den 1 januari 1993.

⁷ Senaste lydelse 1983:1065.

⁸ Senaste lydelse 1991:1978.

Lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd

Härigenom föreskrivs att 10, 11, 13 och 16 §§ lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

Ersättning enligt denna lag *utgår* vid sjukdom, bestående nedsättning av arbetsförmågan och dödsfall. Därvid *har* 3 kap. 4 – 10 §§ och 4 – 6 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring *motsvarande tillämpning*, om *ej* annat följer av 11 – 14 §§ denna lag.

Ersättning enligt denna lag *utges* vid sjukdom, bestående nedsättning av arbetsförmågan och dödsfall. Därvid *tillämpas* 3 kap. 1 – 3, 7, 9 och 10 §§ och 4 – 6 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, om *inte* annat följer av 11 – 14 §§ denna lag.

11 §

Sjukvårdsersättning utgår endast i den mån staten *ej* tillhandahåller motsvarande förmån på annat sätt.

Sjukpenning och livränta *utgår* *ej* under skyddstiden. Sjukpenning *utgår* *ej* i något fall för den dag då skadan inträffade.

Sjukpenning och livränta *enligt denna lag utges inte* under skyddstiden. Sjukpenning *utges inte* i något fall för den dag då skadan inträffade.

13 §¹

Den som avses i 1 § första stycket 1 har rätt till särskild sjukpenning, om han under grundutbildning eller därtill omedelbart anslutande repetitionsutbildning har ådragit sig sjukdom som efter skyddstidens slut sätter ned hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete med minst en fjärdedel. Detta gäller även vid sjukdom som har ådragits under utryckningsmånaden eller månaden efter denna.

Särskild sjukpenning beräknas på ersättningsunderlag som sägs i 4 kap. 10 § andra stycket lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Bestämmelserna i 3 kap. 5 a – 5 c §§ lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring skall inte tillämpas i fråga om den särskilda sjukpenningen.

Om den som har rätt till särskild sjukpenning samtidigt har rätt till annan ersättning enligt denna lag, sjukpenning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring eller sjukpenning enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring,

Hel särskild sjukpenning utgör för dag 80 procent av ersättningsunderlaget, delat med 365.

Om den som har rätt till särskild sjukpenning samtidigt har rätt till annan ersättning enligt denna lag, sjukpenning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring eller sjukpenning enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring,

¹ Senaste lydelse 1991:468.

Nuvarande lydelse

utges den särskilda sjukpenningen endast i den mån den är högre. För den period sjukpenning har beräknats med tillämpning av 3 kap. 5 a - 5 c §§ lagen om arbetsskadeförsäkring eller 3 kap. 10 - 10 b §§ lagen om allmän försäkring utges den särskilda sjukpenningen endast i den mån den är högre för sådan period.

Föreslagen lydelse

utges den särskilda sjukpenningen endast i den mån den är högre. För den period sjukpenning har beräknats med tillämpning av 3 kap. 10 - 10 b §§ lagen om allmän försäkring utges den särskilda sjukpenningen endast i den mån den är högre för sådan period.

16 §

Bestämmelserna i 8 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring angående anmälan om skada, bestämmande och utbetalning av ersättning, uppgiftsskyldighet, ansvar och besvär m.m. gäller i tillämpliga delar i ärende enligt denna lag.

Bestämmelserna i 8 kap. 3 § andra stycket lagen om arbetsskadeförsäkring gäller inte i ärende enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993. Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i fråga om ersättning som avser tid före ikraftträdandet.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 19 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*19 §¹

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke*:

vad som vid bodelning tillfallit make eller sambo eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskift bo eller gåva;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller 2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring, samt belopp som arbetsgivare utan att försäkring har tecknats för anställdas räkning betalar ut och som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring, i den mån beloppet inte väsentligt överstiger vad som utgår för befattningshavare i statens tjänst;

försäkringsersättning eller annan ersättning för skada på egendom, dock att skatteplikt föreligger dels i den mån ersättningen avser annan byggnad än privatbostad eller markanläggning, dels i den mån köpeskilling, som skulle ha inlutit om den försäkrade eller skadade egendomen i stället hade sålts, hade varit att hänföra till intäkt av näringsverksamhet och dels i den mån ersättningen eljest motsvarar skattepliktig intäkt av eller avdragsgill omkostnad för näringsverksamhet;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

¹ Senaste lydelse 1992:1597.

ersättning jämlikt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, som icke utgör vederlag vid avyttring av egendom, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är berättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier för mottagarens utbildning;

stipendium som är avsett för andra ändamål och som inte utgår periodiskt och inte utgör ersättning för arbete som har utförts eller skall utföras för utgivarens räkning;

studiestöd enligt 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973:349), internatbidrag, studielån och resekostnadsersättning enligt 6 och 7 kap. samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda, och äger i följd hära de bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utläningar;

allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag, samt barnpension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen för varje månad den avser inte överstiger en tolfedel av fyrtio procent eller, vid pension efter båda föräldrarna, åttio procent, av basbeloppet den månad pensionen avser samt sådan i 17 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring angiven livränta i form av efterlevandelivränta till barn enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller enligt annan i nämnda lagrum angiven författning till den del livräntan föranlett minskning av sådan del av barnpension som inte är skattepliktig;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

handikappersättning enligt 9 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring, sådan del av vårdbidrag enligt 9 kap. 4 och 4 a §§ samma lag som utgör ersättning för merkostnader, ersättning för merkostnader, ersättning för merkostnader för resor enligt 3 kap. 7 a § samma lag eller enligt 3 kap. 5 d § lagen om arbetsskadeförsäkring eller 10 § lagen om statligt personskadeskydd, särskilt pensionstillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensions- tillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn samt hemsjukvårdsbidrag och hemvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

handikappersättning enligt 9 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring, sådan del av vårdbidrag enligt 9 kap. 4 och 4 a §§ samma lag som utgör ersättning för merkostnader, ersättning för merkostnader för resor enligt 3 kap. 7 a § samma lag, särskilt pensions- tillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av ett sjukt eller handikappat barn samt hemsjukvårdsbidrag och hemvårdsbidrag, som utges av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadsbidrag som avses i lagen (1988:786) om bostadsbidrag;

bidrag enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn;

bidrag enligt lagen (1992:148) om särskilt bidrag till ensamstående med barn;

ersättning som fastställts av allmän domstol eller utgått av allmänna medel till den som – utan att det skett yrkesmässigt – inställt sig inför domstol eller annan myndighet, om ersättningen avser reseersättning, traktamente eller ersättning för tidsspillan;

hittelön samt ersättning till den som i särskilt fall räddat person eller egendom i fara eller bidragit till avslöjande eller gripande av person som begått brott;

sedvanlig ersättning till den som lämnat organ, blod eller modersmjölk;

tävlingsvinst som inte hänförs sig till anställning eller uppdrag och som utgår i annan form än kontant eller därmed likställd ersättning, om vinsten avser minnesföremål eller värdet inte överstiger 0,03 basbelopp avrundat till närmaste hundratal kronor:

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjutits vid avsättning till stiftelsen;

intäkter av försäljning av vilt växande bär och svampar samt kottar som den skattskyldige själv plockat till den del intäkterna under ett beskattningsår inte överstiger 5 000 kronor och inte kan hänföras till näringsverksamhet som utgör rörelse eller till lön eller liknande förmån;

ränta enligt 61 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, 69 § 1 och 2 mom., 69 a § tredje stycket eller 75 a § fjärde stycket uppbörds-lagen (1953:272), 36 § 3 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt, 50 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt, 22 § tullagen (1973:670), 20 § lagen (1982:1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar, 5 kap. 13 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, 40 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, 24 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare eller 32 och 34 §§ tullagen (1987:1065);

ränta som enligt bestämmelserna i 3 kap. 23 § 4 och 5 lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter inte redovisas i kontrolluppgift om sådan ränta för den skattskyldige under ett beskattningsår sammanlagt inte uppgår till 500 kronor.

Beträffande ersättning som utfaller på grund av avtalsgruppsjukförsäkring gäller särskilda bestämmelser i 32 § 3 a mom. och punkt 12 av anvisningarna till 22 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993 och tillämpas första gången vid 1994 års taxering.

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1572) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

- 1.² Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.
3. Utan hinder av 2 kap. 1 § skall sjukförsäkringsavgiften för år 1993 utgöra 8,27 procent.

Föreslagen lydelse

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.
3. Utan hinder av 2 kap. 1 § skall sjukförsäkringsavgiften för år 1993 utgöra 8,27 procent.
4. *Omfattar ett beskattningsår tid såväl före som efter utgången av år 1992 skall, om den avgiftsskyldige inte visar annat, så stor del av beskattningsårets inkomst anses hänförlig till tiden före utgången av år 1992 som svarar mot förhållandet mellan den del av beskattningsåret som infaller före utgången av år 1992 och hela beskattningsåret.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993. Punkten 4 tillämpas i fråga om avgifter som avser år 1993.

¹ Lagen omtryckt 1989:633.

² Senaste lydelse 1992:1707.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 februari 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Könberg

Proposition om vissa socialförsäkringsfrågor

1 Inledning

I detta lagstiftningsärende behandlar jag frågor om avgiftsfria sjukvårdsförmåner och förlängd tid för närståendevård för vissa HIV-smittade.

Jag behandlar också vissa frågor som uppkommit i anslutning till de förändringar i sjukförsäkringen som träder i kraft den 1 april 1993 (prop. 1992/93:31 bet. 1992/93:SfU9, rskr. 1992/93:157).

Andra frågor som behandlas är sjukpenninggrundande inkomst och rätt till föräldrapenning för biståndsarbetare samt slopande av rätten till arbetsskadesjukpenning.

Vidare tar jag upp konsekvensändringar till följd av förändringar av företagshälsovården, en ändring av 4 kap. 10 § lagen om allmän försäkring såvitt avser tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar, en ändring i 3 kap. 5 § samma lag som rör studerande med arbetsskadelivränta samt en justering av bestämmelserna om beräkning av livräntor.

Frågorna har beretts inom Socialdepartementet. Under beredningsarbetet har synpunkter inhämtats från Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen. Vidare har flera arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer fått tillfälle att lämna synpunkter.

2 Avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade

2.1 Bakgrund

I början av 1980-talet smittades närmare 200 personer av HIV genom blodtransfusion och s.k. faktorkoncentrat som de behandlats med inom den svenska hälso- och sjukvården.

Ersättning till de smittade har vid olika tillfällen utgetts från Patientförsäkringen respektive Läkemedelsförsäkringen som reglerar behandlings-skador och läkemedelsskador enligt försäkringsavtal med sjukvårds-huvudmännen och läkemedelsindustrin. Ersättningarna från försäkringarna har beräknats efter i huvudsak skadeståndsrättsliga principer och har omfattat såväl ekonomisk som ideell ersättning.

År 1986 erbjöds de smittade ett engångsbelopp som ersättning för de följder som påvisandet av antikroppar mot HIV hade medfört. Beloppet skulle utges oavsett om symtom på HIV-infektion utvecklats eller inte. Ersättningens storlek var åldersrelaterad och uppgick för en 30-åring till 75 000 kronor (i dagens penningvärde ca 126 000 kronor) och för en 50-åring med 50 000 kronor. Någon individuell bedömning gjordes inte.

Efter starka önskemål från de smittade erbjöd respektive försäkring dem några år senare ett engångsbelopp som en förskottering av den ersättning som de smittade beräknades komma att ha rätt till enligt försäkringsvillkoren. Beloppen räknades fram i samarbete med företrädare för de smittade. Överenskommelsen reglerades i ett avtal mellan respektive försäkring och varje smittad. I enlighet med dessa avtal erhöll de transfusionssmittade år 1989 ett engångsbelopp om 145 000 kronor (i dagens penningvärde ca 186 000 kronor) oavsett ålder. De blödersjuka valde att låta personer som ännu inte insjuknat och antingen var under 35 år eller sammanboende eller hade vård om minderårigt barn få ett högre belopp, 160 000 kronor (i dagens penningvärde ca 207 000 kronor). Övriga som inte insjuknat fick 145 000 kronor. De som redan insjuknat i AIDS och påbörjat en skadereglering enligt försäkringens villkor fick ett engångsbelopp på 100 000 kronor.

I beloppet ingick följande poster

- sveda och värk
- inkomstbortfall/risker under tid från infektionstillfälle fram till AIDS-diagnos
- kostnader för resor, medicin, läkarbesök, m.m.
- ökade tandvårdskostnader
- olägenhetsersättning under HIV-tid.

Inkomstförluster förorsakade av att den smittade erhållit sjukbidrag eller förtidspension innefattades inte i den överenskomna ersättningen och inte heller ersättning för begravningskostnader och underhållsersättning till efterlevande. Dessa förluster regleras av försäkringarna när de blir aktuella i varje enskilt fall.

I februari 1991 beslöt respektive försäkring – sedan Kommittén om ideell skada (Ju 1989:01) utrett hur ersättningar bör beräknas för personskador där skadeföljderna är särpräglade – att utbetala ytterligare 100 000 kronor (i dagens penningvärde ca 108 000 kronor) var till de smittade. Under samma månad beslöt även regeringen att ex gratia utbetala 100 000 kronor var till de smittade på grund av de särskilda förhållanden som gäller för de personer som blivit HIV-smittade inom sjukvården genom blodtransfusion eller genom faktorkoncentrat. Härigenom ansågs de smittade ha fått kompensation enligt vad som gäller för ett s.k. mindre maximalfall i enlighet med vad Kommittén om

ideell skada rekommenderar. Ett mindre maximalfall ersätts idag med 460 000 kronor.

De smittade har framfört krav på ytterligare skadestånd motsvarande ett belopp om 15 000 kronor skattefritt i månaden. Dessutom har krav framställts om fri sjukvård, fria mediciner, fri tandvård, möjlighet för anhöriga att vårda den smittade utan att förlora inkomst samt ytterligare efterlevnadsersättning.

2.2 Rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner samt förlängd tid för närståendevård

Mitt förslag: De personer som genom smitta vid användning av blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården har fått infektion av HIV ges rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner i fråga om sjukhusvård, tandvård och läkemedel.

Vidare görs ett tillägg i bestämmelserna om ersättning och ledighet för närståendevård som innebär att närståendepenning skall kunna utges för högst 240 dagar vid vård av en sådan HIV-smittad person.

Skälen för mitt förslag: Men hänsyn till den mycket speciella livssituationen för ifrågavarande personer är det enligt min uppfattning rimligt att de under återstoden av livet befrias från att betala avgifter för sjukvård, tandvård och läkemedel. Vidare anser jag att reglerna för en närstående att vårda en sjuk person inom denna grupp med ersättning i form av närståendepenning bör vara mer generösa än de gällande reglerna medger i fråga om vårdperiodens längd. Jag föreslår därför att ersättning för vård av en person inom denna grupp bör kunna utges för 240 dagar. Eftersom ersättningen normalt utges för dag då den anhörige annars skulle ha förvärvsarbetat bör detta motsvara ett års vårdtid. Något krav på sjukdomens svårighetsgrad behöver inte ställas i dessa fall.

Enligt vad jag inhämtat har Landstingsförbundets styrelse den 28 januari 1993 beslutat att rekommendera sjukvårdshuvudmännen att inte ta ut avgifter för sjukhusvård eller för öppenvård för denna kategori HIV-smittade. Rekommendationen gäller också fria sjukresor. Jag utgår från att huvudmännen kommer att följa denna rekommendation.

Avgiftsfrihet i öppenvård bör även omfatta besök hos privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster med försäkringsanslutning. För de personer i gruppen som är förtids- eller ålderspensionerade bör vid sjukhusvård något avdrag på utgående pensionsförmåner inte göras.

Den föreslagna ordningen med avgiftsfrihet för tandvård, läkemedel och sjukhusvård för förtids- eller ålderspensionärer bör enligt min bedömning lagregleras. Jag föreslår därför att en särskild lag utfärdas med sådant innehåll. Ändring bör även göras i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård. För att minska risken att denna

utvidgning av ledigheten ökar belastningen på den enskilde arbetsgivaren föreslås dessutom införande av ett tillägg i 17 § semesterlagen (1977:480) vilket innebär att ledigheter över 45 dagar per år i samband med närståendevård inte skall vara semesterlöngrundande.

Vad gäller utformningen av de administrativa rutinerna för avgiftsbefrielse för sjukvård, tandvård och läkemedel för denna begränsade grupp bör regeringen eller efter regeringens bemyndigande Riksförsäkringsverket utfärda verkställighetsföreskrifter till den nya lagen. Samråd bör därvid kunna äga rum förslagsvis med Landstingsförbundet och Apoteksbolaget.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juni 1993.

3 Företagshälsovård

Mitt förslag: Med anledning av att det generella statsbidraget till företagshälsovården avskaffats genom beslut av riksdagen görs vissa konsekvensändringar i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

Skälen för mitt förslag: Genom beslut av riksdagen under våren 1992 har det generella statsbidraget till företagshälsovården avskaffats fr.o.m. år 1993 (prop. 1991/92:100 bil. 11, bet. 1991/92:AU12, rskr. 1991/92:251). Den sjukvård som lämnas inom företagshälsovården bör härigenom inte längre jämföras med den av samhället i övrigt finansierade öppna hälso- och sjukvården i olika avseenden.

Av detta följer att läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som lämnas av läkare eller sjukgymnaster vilka är anställda av eller har avtal med företagshälsovård jämföras med övrig oreglerad privatvård under förutsättning att vårdgivaren inte är ansluten till den allmänna sjukförsäkringen eller har vårdavtal med sjukvårdshuvudmannen.

Förändringen påverkar de delar av socialförsäkringssystemet som har haft en koppling till sjuk- och hälsovården inom företagshälsovården, trots att denna verksamhet i övrigt varit avskild från den allmänna sjukförsäkringens ersättningssystem sedan den 1 januari 1986. Det gäller bestämmelser om avgifter för läkarvård och tandvård vid arbetsskada, högkostnadsskydd samt sjukresor.

Av vad jag nyss anfört följer att det på nämnda områden krävs konsekvensändringar inom berörda delar av socialförsäkringen som innebär att återstående bestämmelser med anknytning till företagshälsovården slopas.

Jag vill i detta sammanhang understryka att de föreslagna ändringarna inte påverkar den gällande ordningen i fråga om remisser från företagsläkare till röntgen- och laboratorieundersökningar. Det innebär således

att en läkare vid företagshälsovård som avses i 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen även fortsättningsvis på sjukförsäkringens bekostnad skall kunna remittera en patient till sådana undersökningar hos sjukvårdshuvudmännen och vad gäller laboratorieundersökningar till Statens bakteriologiska laboratorium (fr.o.m. den 1 juli 1993 Smittskyddsinstitutet). Det är också min förhoppning att – oavsett den föreslagna konsekvensändringen i fråga om ersättning för sjukresor – sådan ersättning ändå skall kunna lämnas vid remiss från företagsläkare i vissa fall genom lokala överenskommelser mellan företagshälsovård och sjukvårdshuvudman.

Sammanfattningsvis innebär detta att föreskrifterna i fråga om företagshälsovård i 3 kap. 9 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, i 2 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring samt i 7 § lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. bör slopas.

Jag har i detta ärende samrått med chefen för Arbetsmarknadsdepartementet.

4 Sjukersättning vid långvarig sjukskrivning

4.1 Bakgrund

Riksdagen har efter förslag av regeringen (prop. 1992/93:31, bet. 1992/93:SfU9, rskr. 1992/93:157) nyligen fattat beslut om införande av en karensdag i sjukförsäkrings- och sjuklönesystemen fr.o.m. den 1 april 1993. Samtidigt beslöts att sjukpenning skall utges med 65 % av den sjukpenninggrundande inkomsten för de två första dagarna efter karensdagen och 80 % för tid därefter t.o.m. den 365:e dagen i sjukperioden. Fr.o.m. den 366:e dagen skall sjukpenning utges med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Bestämmelsen om en sänkt kompensationsgrad till 70 % tillämpas dock först fr.o.m. den 1 juli 1993. För de första 90 dagarna i sjukperioden gäller som tidigare att arbetsgivare har rätt att utge sjuklön med högst 10 %.

I prop. 1992/93:31 (s. 52) angavs bl.a. att i den grupp försäkrade som är sjukskrivna mer än ett år finns personer som efter en begränsad tids behandling kommer att återgå i arbete och personer som har livshotande sjukdomar. Det kunde därför finnas skäl att överväga särskilda regler för dessa grupper. Utformningen av en undantagsregel i form av en särskild kompensationsgrad för dessa situationer stöter dock på stora problem när det gäller att avgränsa vilka som skulle vara berättigade till högre ersättning. Regeringen ansåg därför att det krävdes ytterligare utredning om behovet av och möjligheterna att införa sådana bestämmelser.

I propositionen berördes också (s. 54) behovet av en spärr för att förhindra att en försäkrad i ett mycket långt sjukfall på ett relativt enkelt sätt undgår en sänkning av kompensationsgraden. Enligt propositionen behövdes en sådan spärr dels av rättviseskäl, dels av besparingsskäl. Frågan om hur en sådan regel närmare skulle utformas behövde dock övervägas ytterligare inom regeringskansliet.

Socialförsäkringsutskottet framhöll i sitt betänkande (bet. 1992/93:SfU9) bl.a. att det bland de långtidssjuka finns försäkrade som passerar ettårsgränsen i sin sjukdomsperiod på grund av att den medicinska rehabiliteringen inte är avslutad och arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder därför ännu inte är meningsfulla. Det finns också försäkrade för vilka arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder inte är meningsfulla och för vilka sjukbidrag inte heller är aktuellt. Utskottet förutsatte att frågan om en tillfredsställande kompensation för dessa grupper skulle få en acceptabel lösning genom att kompletterande förslag skulle läggas fram för riksdagen under innevarande riksmöte, så att erforderliga regler kan träda i kraft innan den nya nivån 70 % börjar tillämpas den 1 juli 1993.

I fråga om den tidigare nämnda spärregeln uttalade socialförsäkringsutskottet att man också förutsatte att regeringen samtidigt skulle återkomma med förslag om en regel som innebär en spärr mot möjligheterna att kringgå en sänkning av kompensationsnivån till 70 % genom att den försäkrade friskskriver sig kortare perioder.

4.2 Sjukpenningens nivå efter den 365:e dagen

Mitt förslag: För tid under vilken en försäkrad på grund av sjukdom genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering skall sjukpenning med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten kunna utges även efter den 365:e dagen i sjukperioden. Som villkor skall gälla att behandlingen eller rehabiliteringen ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd plan.

Skälen för mitt förslag: Som nyss nämnts kommer fr.o.m. den 1 juli 1993 sjukpenning att utges med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten efter den 365:e dagen i sjukperioden. För dem som varit sjukskrivna mer än ett år och som inte blir aktuella för arbetslivsinriktad rehabilitering eller pensionsprovning skall sjukpenningnivån 70 % gälla som huvudregel.

Vad gäller sjukbidrag/förtidspension vill jag redan här erinra om att någon ändring av möjligheterna att erhålla sjukbidrag eller förtidspension inte är avsedd. Det bör vidare betonas att motivet till införandet av sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen är regeringens strävan att minska omfattningen av de mycket långa sjukfallen.

Bland de försäkrade som varit sjukskrivna mer än ett år finns de som antingen kommer att återgå i arbete eller vara föremål för arbetslivsinriktad rehabilitering eller prövas för sjukbidrag eller förtidspension.

För övriga i gruppen som varit sjukskrivna ett år skall huvudregeln tillämpas. Det kommer att röra sig om personer som ännu inte är medicinskt färdigbehandlade eller vars arbetsförmåga inte beräknas vara nedsatt ytterligare minst ett år. För vissa av dem bör emellertid enligt

min uppfattning bestämmelsen om sänkt ersättningsnivå inte tillämpas. Jag anser därför att en undantagsregel bör införas så att sjukpenning i vissa särskilda fall skall kunna utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten även efter den 365:e dagen i sjukperioden.

Som tidigare framhållits kan en undantagsregel ge upphov till svåra avgränsningsproblem. För att inte hamna i den situationen att sjukdomens art skall avgöra ersättningsnivån har jag vid utformningen av en undantagsregel stannat för att knyta nivån till tid då den försäkrade genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering. Som förutsättning bör gälla att det rör sig om behandlingar som ordinerats av läkare. Vidare bör det krävas att behandlingen ingår i en behandlingsplan som har godkänts av försäkringskassan. Avsikten är dock inte att försäkringskassan skall godkänna behandlingen som sådan.

I en behandlingsplan bör enligt min uppfattning ställas krav på att den försäkrade har regelbunden kontakt med den behandlande läkaren. Jag anser vidare att det är lämpligt att det i planen föreskrivs att läkarbesök skall företas i vart fall en gång per månad.

Sjukpenning med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten bör kunna utges så länge behandlingen pågår. En serie behandlingar med upphåll mellan behandlingstillfällena bör kunna berättiga till sjukpenning på den högre nivån under hela behandlingsperioden.

Förslaget bör intas i en ny paragraf, 3 kap. 4 d § AFL.

4.3 Sammanläggning av sjukfall vid långvarig sjukskrivning

Mitt förslag: Sjukpenning skall utges med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten om den försäkrade under de senaste 15 månaderna haft sjukperioder som sammanlagt omfattar minst 365 dagar. Tid före ett 30-dagarsuppehåll räknas inte.

Sjukpenning på nämnda nivå skall utges till dess att friskanmälan följs av en period som överstiger 30 dagar i följd.

Skälen för mitt förslag: I regeringens prop. 1992/93:31 framhölls, utöver vad jag redovisat i det föregående, att den aviserade spärregeln inte fick vara utformad så att den motverkar rehabilitering. Den bör också vara enkel för försäkringskassan att administrera och lätt för den försäkrade att förstå. En lösning kunde enligt regeringen vara en bestämmelse med innebörden att vid beräkning av om sjukperiod förelegat under 365 dagar längre sjukperioder skall sammanläggas om uppehållet mellan dem understiger ett bestämt antal dagar.

Som framhållits i det föregående är det nödvändigt att samtidigt med sänkningen av sjukpenningnivån till 70 % införa en bestämmelse som förhindrar att en försäkrad på ett alltför enkelt sätt undgår en sådan sänkning. Vid mina överväganden av en lämplig sådan regel anser jag att den bör utformas så att den i första hand blir så enkel som möjligt.

Jag föreslår att sjukpenning utges med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten om den försäkrade under den senaste tiden haft sjukperioder i stor omfattning. Med stor omfattning avses att antalet dagar i sjukperioderna uppgår till sammanlagt minst 365 under en 15-månadersperiod. Om den försäkrade under perioden varit friskskriven under mer än 30 dagar i följd, bortses från sjukperioddagar före den tiden.

Sjukpenning med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten bör utges till dess att friskanmälan följs av en period som överstiger 30 dagar i följd innan en ny sjukperiod börjar.

Förslaget bör tas in i en ny paragraf, 3 kap. 4 d § AFL.

De förändringar i sjukersättningssystemet som kommer att gälla fr.o.m. den 1 april resp. den 1 juli 1993 är betydande. Det är också svårt att förutsäga de ekonomiska och administrativa konsekvenser som blir följden av de förslag om ersättning efter ett års sjukskrivning som redovisats ovan. Jag avser därför att med uppmärksamhet följa utvecklingen av sjukfall längre än ett år inklusive tillämpning och effekter av de nya reglerna för sjukpenningnivå efter 365 dagar.

5 Sjukpenninggrundande inkomst för biståndsarbetare

Mitt förslag: Efter tjänstgöring utom riket som varat längst tre år skall den sjukpenninggrundande inkomsten för en försäkrad som varit anställd hos Svenska kyrkan, ett svenskt trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet fastställas till lägst den sjukpenninggrundande inkomst som gällde för honom eller henne omedelbart före utlandstjänstgöringen. Motsvarande skall gälla för medföljande make eller därmed likställd.

Skälen för mitt förslag: Enligt 1 kap. 3 § AFL gäller att försäkrade enligt lagen är dels svenska medborgare, dels personer som utan att vara svenska medborgare är bosatta i riket. En försäkrad som lämnar Sverige skall fortfarande anses vara bosatt i riket, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år.

Vidare anges att om inte regeringen föreskriver annat skall den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbete för arbetsgivarrens räkning anses bosatt i riket under hela utsändningstiden även om denna är avsedd att vara längre än ett år. Detta gäller även medföljande make samt barn som inte fyllt 18 år. Med make likställs den som utan att vara gift med den utsände lever tillsammans med denne, om de tidigare har varit gifta eller gemensamt har eller har haft barn.

Enligt förordningen (1985:73) om undantag från svensk socialförsäkringslagstiftning vid arbete utomlands gäller dock bestämmelserna om att en utsänd arbetstagarare och hans medföljande familjemedlemmar skall anses bosatta i riket under hela utsändningstiden inte sådan arbetstagarare, som är arvodesanställd av Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) för arbete inom det svenska biståndet i ett annat land eller deras medföljande familjemedlemmar.

Enligt 1 kap. 4 § första stycket AFL skall en försäkrad från och med den månad varunder han uppnår 16 års ålder, därest han är bosatt i riket, vara inskriven hos allmän försäkringskassa.

I 1 kap. 5 § första stycket AFL föreskrivs att försäkringskassan skall skriva in en försäkrad, så snart kassan erhållit kännedom om att han skall vara inskriven hos kassan. Inskrivning gäller från den tidpunkt, då sådant förhållande inträtt att den försäkrade skall var inskriven, dock tidigast från och med tredje månaden före den, då han skrivs in. I tredje stycket anges att så snart försäkringskassan fått kännedom om att en försäkrad inte längre skall vara inskriven hos kassan, skall kassan avföra honom från sitt register över inskrivna försäkrade med verkan från den tidpunkt, då sådant förhållande inträtt att inskrivningen skall upphöra.

För rätt till sjukpenning krävs enligt 3 kap. 1 § AFL att en hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad har en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst 6 000 kronor.

Enligt 3 kap. 5 § första stycket AFL skall försäkringskassan i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. Försäkringskassan skall samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Enligt samma stycke skall sjukpenningförsäkringen omprövas bl.a. när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek.

I paragrafens tredje stycke föreskrivs att den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten inte får sänkas i vissa situationer bl.a. då den försäkrade genomgår viss utbildning eller är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn.

Enligt 3 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1981:5) om sjukpenninggrundande inkomst får den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten i dessa och andra närmare specificerade situationer anpassas efter löneutvecklingen inom den försäkrades yrkesområde. Vidare får den sjukpenninggrundande inkomsten inte sänkas under avbrott från förvärvsarbete eller minskning av arbetstid för kortare tid än sex månader.

I den svenska biståndsverksamheten finns ett stort inslag av verksamhet som bedrivs av kyrkor och enskilda organisationer. Denna verksamhet är beroende av insatser av kvalificerad personal. De personer som rekryteras för utlandstjänstgöring har ofta en hög utbildning och lång praktisk yrkeserfarenhet. De rekryteras i regel för arbete i ett utvecklingsland under en tid av minst två år.

Som redovisats i det föregående skall försäkringskassan avregistrera en inskriven försäkrad i de fall en utlandstjänstgöring avses vara längre tid än ett år. Detta gäller som nämnts inte den som sänts ut av en statlig arbetsgivare, med undantag dock av SIDA:s arvodesanställda. Vidare gäller att en försäkrad som avbryter sitt ordinarie arbete för biståndsarbete utomlands för en längre tid än sex månader att den sjukpenninggrundande inkomsten ändras och fastställs med utgångspunkt i den försäkrades inkomstförhållanden under utlandstjänstgöringen.

Vid återkomsten till Sverige återinskrivs personen i fråga hos försäkringskassan samtidigt som kassan beslutar om hans eller hennes tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. Sjukpenninggrundande inkomst fastställs samtidigt på grundval av de då gällande inkomstförhållandena. För en enskild biståndsarbetare kan detta innebära att han helt går miste om sjukersättning om han är sjuk vid ankomsten till Sverige.

Med hänsyn till det angelägna arbete som biståndsarbetarna utför anser jag att det finns skäl att vidta åtgärder i syfte att förbättra de ekonomiska villkoren för denna grupp. Reglerna bör ändras så att biståndsarbeters rätt till sjukpenning inte försämrars till följd av tjänstgöring utomlands. Jag föreslår därför att biståndsarbetare efter utlandstjänstgöring om högst tre år skall kunna få en sjukpenninggrundande inkomst fastställd till ett belopp som motsvarar lägst den sjukpenninggrundande inkomst som gällde omedelbart före tjänstgöringen. Löneutvecklingen i den tidigare anställningen bör därvid beaktas.

Med biståndsarbetare avses den grupp som enligt 1 § tredje stycket lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag har rätt att uppbära barnbidrag under längre tid (tre år) än normalt i samband med utlandsvistelse. Riksförsäkringsverket har i samråd med SIDA upprättat en förteckning över de organisationer som uppfyller kraven i barnbidragsreglerna.

Det förhållandet att gruppen biståndsarbetare föreslås avgränsas på samma sätt som enligt lagen om allmänna barnbidrag får till följd att en arvodesanställd hos SIDA som genom förordningen 1985:73 är undantagen från svensk socialförsäkringslagstiftning vid arbete utomlands inte får tillgodoräkna sig den före utlandstjänstgöringen gällande sjukpenninggrundande inkomsten vid återkomsten till Sverige. För övriga SIDA-anställda gäller att de på grundval av bestämmelserna i 1 kap. 3 § fjärde stycket AFL anses bosatta i Sverige under hela utsändningstiden även om denna är avsedd att vara längre än ett år.

Ändringen bör intas i en ny paragraf, 3 kap. 5 b § AFL.

Mitt förslag: Om en försäkrad av Svenska kyrkan, ett svenskt trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet varit sänd till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning, får vid bestämmande av villkoret om 180 dagars inskrivning hos försäkringskassan bortses från tiden för utlandsvistelsen om den varit längst tre år.

Detsamma skall gälla beträffande kravet om viss tids (240 dagar) försäkring för sjukpenning över garantinivån.

Skälen för mitt förslag: Av 4 kap. 1 § första stycket AFL framgår att en försäkrad förälder som är inskriven hos allmän försäkringskassa har rätt till föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning (föräldrapenning-förmåner). Föräldrapenning kan utges under högst 450 hela dagar, varav högst 360 dagar med 90 % av förälderns sjukpenninggrundande inkomst. Återstående dagar utges föräldrapenning med 60 kronor per dag (garantinivån). Som villkor för rätt till föräldrapenning gäller enligt 4 kap. 9 § första stycket AFL att föräldern har varit inskriven hos försäkringskassan under minst 180 dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenning skall utbetalas.

Enligt 4 kap. 6 § andra stycket AFL utges föräldrapenning för de första 180 dagarna med belopp motsvarande förälderns sjukpenning om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån. Enligt paragrafens tredje stycke gäller motsvarande krav inte för resterande 180 dagar som föräldrapenning kan utges på sjukpenningnivå.

För den som återvänder till Sverige efter en längre tids vistelse i ett land med vilket Sverige inte träffat överenskommelse om social trygghet och som fött barn under denna vistelse eller som föder barn efter hemkomsten innebär reglerna att föräldrapenning kan betalas ut först när föräldern varit inskriven hos försäkringskassan i 180 dagar. På grund av kvalifikationsvillkoret om 240 dagar kan föräldrapenning endast utges på garantinivå de första 180 ersättningsdagarna.

Som jag framhållit i det föregående motiverar det angelägna arbete som utförs av biståndsarbetare att åtgärder vidtas i syfte att förbättra deras ekonomiska villkor. Mot bakgrund av den betydelse föräldrapenningen har för en förälders eller en familjs ekonomiska villkor anser jag att rätten till föräldrapenning respektive föräldrapenningens storlek för denna grupp bör bestämmas med bortseende från tiden för utlandsvistelsen vad gäller såväl villkoret om 180 dagars inskrivning hos försäkringskassan som kravet om 240 dagars försäkring i följd före barnets födelse för sjukpenning över garantinivån. En förutsättning härför bör dock vara att utlandsvistelsen inte överstiger tre år.

Den föreslagna ändringen får till följd att för barn födda under utlandsvistelsen kan föräldrapenning motsvarande föräldrarnas sjukpenning utges vid återkomsten till Sverige. För rätt till föräldrapenning på denna nivå bör då krävas att föräldern var försäkrad för en sjukpenning över garantinivån under 240 dagar i följd omedelbart före utlandstjänstgöringen.

För barn som föds efter återkomsten till Sverige beräknas 240-dagarsvillkoret med bortseende från utlandsvistelsen.

Mitt förslag föranleder ändring i 4 kap. 9 § AFL.

Jag har i denna fråga samrått med chefen för Socialdepartementet.

7 Tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar

Mitt förslag: En ändring görs i 4 kap. 10 § tredje stycket AFL så att en förälder ges rätt till tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar från och med det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år.

Skälen för mitt förslag: Enligt 4 kap. 10 § tredje stycket AFL har förälder till barn som fyllt fyra år, till och med det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år, rätt till tillfällig föräldrapenning under högst två dagar per år när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

Rätten till kontaktdagar gäller således fr.o.m. barnets fyraårsdag och t.o.m. det kalenderår under vilket barnet fyller 12 år. Bestämmelsens utformning innebär att föräldrar till barn som är födda mycket sent på året kan gå miste om kontaktdagar. En förälder till ett barn som fyller år t.ex. den 31 december har inte möjlighet att ta ut kontaktdagar det år barnet fyller fyra år. Om barnet däremot fyller år den 1 december föreligger rätt till två kontaktdagar under december månad det år barnet fyller fyra år.

Eftersom det inte finns något motiv för att ha regler som ger olika förmåner beroende på när på året barnet är fött föreslår jag en ändring av innebörd att rätten till kontaktdagar inträder fr.o.m. det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år.

Jag har i denna fråga samrått med chefen för Socialdepartementet.

8 Sjukpenninggrundande inkomst för försäkrad som uppbär arbetsskadelivränta under tid för studier

Mitt förslag: En ändring görs i 3 kap. 5 § AFL så att sjukpenning vid sjukdom under utbildningstiden för studerande som uppbär livränta med stöd av 6 kap. 5 § lagen om arbetsskadeförsäkring skall beräknas utifrån en sjukpenninggrundande inkomst som fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

Skälen för mitt förslag: Enligt 6 kap. 5 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) gäller att under tid då den försäkrade är föremål för sådan behandling eller rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b § eller 22 kap. 7 § AFL hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete skall anses nedsatt även i den mån åtgärden hindrar honom att förvärvsarbeta.

Ersättning enligt LAF under rehabilitering, t.ex. studier, kan beviljas antingen i form av sjukpenning eller livränta. Riksförsäkringsverket har i allmänna råd 1988:7 om ersättning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring rekommenderat att livränta beviljas om utbildningen sträcker sig över ett år.

Som tidigare redovisats skall en fastställd sjukpenninggrundande inkomst inte sänkas i vissa situationer och den får anpassas efter löneutvecklingen inom den försäkrades yrkesområde. Av 3 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1981:5) om sjukpenninggrundande inkomst framgår att detta gäller t.ex. en försäkrad som inte förvärvsarbetar av anledning som berättigar till ersättning bl.a. enligt LAF under rehabilitering.

Enligt 3 kap. 13 § jämförd med 2 kap. 13 § AFL gäller vidare att sjukpenning enligt AFL inte betalas ut för samma skada som föranleder ersättning enligt LAF.

För studerande som börjar uppbära livränta under utbildning med stöd av 6 kap. 5 § LAF innebär reglerna att livräntetagaren får behålla sin sjukpenninggrundande inkomst under utbildningstiden och följa löneutvecklingen inom det egna yrkesområdet. Sjukpenning enligt AFL kan inte betalas ut för den skada som föranleder ersättning enligt LAF men något hinder mot att utge sjukpenning enligt AFL för annan sjukdom än den som föranlett utbetalning av livränta finns inte. Detta förhållande innebär att den som uppbär livränta under studier samtidigt kan få sjukpenning enligt AFL om han sjukanmäler sig av annan orsak än den som utgör grund för livräntan.

En försäkrad som uppbär livränta med stöd av 6 kap. 5 § LAF kan därmed bli överkompenserad om han drabbas av annan sjukdom än arbetsskadan. För att minska risken för överkompensation föreslår jag att den sjukpenninggrundande inkomst på vilken livräntan är grundad skall vara vilande under den tid som föranleder livräntan. Har den för-

säkrade inkomst av arbete under studietiden, t.ex. ferieinkomst, skall särskild sjukpenninggrundande inkomst beräknas på grundval av den inkomsten (studietids-SGI). I det följande föreslås att den angivna bestämmelsen i 3 kap. 13 § AFL slopas. Detta minskar dock inte problemet med möjlig överkompensation.

Vad nu sagts skall även gälla om den försäkrade uppbär livränta enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP) och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän.

9 Samordning av sjuk- och arbetsskade-försäkringarna

9.1 Gällande regler

Lagen (1976:380) om arbetsskedeförsäkring (LAF) trädde i kraft den 1 juli 1977 och gäller skador som visat sig denna dag eller senare. Arbetsskedeförsäkringen omfattar anställda, uppdragstagare och egenföretagare och ger ersättning för inkomstbortfall till den som drabbas av skada i sitt arbete. Även vissa studerande omfattas av LAF.

Arbets-skadan skall i princip bestå längre än 180 dagar för att ge den försäkrade rätt till ersättning enligt LAF. För tiden dessförinnan, samordningstiden, gäller att den försäkrade har rätt till ersättning i form av sjuklön från arbetsgivaren och ersättning från den allmänna försäkringen i form av sjukvårdsförmåner och sjukpenning. Den som inte är sjukförsäkrad har dock rätt till motsvarande förmåner från arbetsskedeförsäkringen även under samordningstiden. Under denna tid ersätter arbetsskedeförsäkringen dessutom nödvändiga kostnader för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel i den mån dessa kostnader inte ersätts enligt lagen om allmän försäkring. För skada som inträffat före den 1 januari 1992 är samordningstiden 90 dagar.

Efter samordningstidens slut ersätter arbetsskedeförsäkringen nödvändiga kostnader för läkarvård, tandvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård, läkemedel och särskilda hjälpmedel. Vid sjukdom som sätter ned arbetsförmågan efter samordningstiden utges sjukpenning från arbetsskedeförsäkringen. Hel sjukpenning enligt LAF motsvarar normalt 1/365 av årsinkomsten upp till 7,5 basbelopp (258 000 kronor år 1993).

Vid bestående nedsättning av arbetsförmågan med minst en femtondel har den försäkrade rätt till ersättning i form av livränta för den inkomstförlust som uppkommer. Livräntan motsvarar skillnaden mellan den inkomst den försäkrade skulle ha haft om han inte hade skadats och den inkomst han trots skadan kan beräknas komma att få. Livräntan ersätter inkomstförlust upp till 7,5 basbelopp. Inkomstbortfall som för år understiger en fjärdedel av basbeloppet ger dock inte rätt till livränta. Livränta kan också utges till efterlevande.

Arbetskadeförsäkringen skall finansieras genom socialavgifter och avkastning från arbetskadefonden. Avgiften utgör för närvarande 1,38 % av avgiftsunderlaget.

9.2 Utvecklingen

Antalet arbetskadeärenden har ökat under i stort sett hela 1980-talet. År 1985 uppgick antalet inkomna ärenden som skulle prövas hos försäkringskassorna till drygt 64 000. År 1989 var antalet som högst eller 118 600. Därefter har antalet ärenden minskat. År 1991 uppgick antalet ärenden till 108 600.

Försäkringens kostnader (inkl. ersättning enligt äldre lagstiftning) har under perioden 1985 – 1991 ökat från 1 813 miljoner kronor till 11 295 miljoner kronor. Kostnaderna för arbetskadesjukpenning uppgick under år 1985 till 670 miljoner kronor och år 1991 till 6 779 miljoner kronor. Motsvarande kostnader för livräntor var 223 respektive 4 516 miljoner kronor.

Arbetskadefonden uppvisar sedan år 1987 ett underskott. Vid utgången av år 1992 var det ackumulerade underskottet drygt 26 000 miljoner kronor. Trots höjning av arbetskadeavgiften till 1,38 % fr.o.m. den 1 januari 1993 och tillskott från delpensionsfonden (8,3 miljarder kronor under budgetåret 1992/93) bedöms underskottet vid utgången av budgetåret 1992/93 uppgå till drygt 22 000 miljoner kronor. Utan de av regeringen hittills föreslagna och av riksdagen godkända åtgärderna skulle underskottet vid utgången av år 1997 ha uppgått till mer än 80 miljarder kronor enligt av Riksförsäkringsverket gjorda beräkningar.

Arbetskadeförsäkringen har bl.a. varit föremål för en granskning av Riksdagens revisorer. I en rapport (1988/89:5) uttalade revisorerna att arbetskadeförsäkringen inte fungerar väl i sin nuvarande utformning. Som skäl angavs bl.a. att arbetskadeförsäkringens högre ersättningsnivå jämte handläggningstiderna i systemet torde verka starkt rehabiliteringshinder samt att kompensationsnivån inom andra trygghetssystem för flertalet försäkrade ligger på en tillfredsställande nivå. Revisorerna anmälde därefter sin granskning till riksdagen (förs. 1989/90:8).

Socialförsäkringsutskottet uttalade med anledning av revisorernas granskning i bet. 1989/90:SfU15 bl.a. att principen att en skada som beror på arbetet, i vart fall efter det akuta sjukdomsstadiet, genom försäkringsskydd skall ersättas med högre belopp än annan skada bör bibehållas. Vidare utgick utskottet från att överväganden skulle komma att göras beträffande samordning av sjuk- och arbetskadeförsäkringarna. Utskottet hänvisade till den beredning av frågan som då pågick inom regeringskansliet.

Den dåvarande regeringen framhöll i prop. 1990/91:141 om rehabilitering och rehabiliteringsersättning att en samordning av sjuk- och arbetskadeförsäkringarna är av mycket stor betydelse för ett framgångsrikt rehabiliteringsarbete. Utgångspunkten för en samordning skulle därvid vara att den enskilde som skadas i sitt arbete skall hållas skadeslös samt

att samhällets åtaganden gentemot den skadade i huvudsak skall omfatta sjukpenning under sjukdomstid, rehabiliteringspenning under rehabiliteringstid och livränta vid varaktig nedsättning av arbetsförmågan. Utgångspunkten var vidare att arbetsmarknadens parter skulle ta ansvar för vad som därutöver krävs för att genom avtalsförsäkringar hålla de arbetsskadade skadeslösa. Därefter tillsattes en kommitté med uppgift att göra en översyn av vissa frågor inom arbetsskadeförsäkringen (S 1991:10).

För att komma till rätta med problemen vad gällde kostnadsutvecklingen inom arbetsskadeförsäkringen beslöt riksdagen på förslag av den nuvarande regeringen att förlänga samordningstiden från 90 till 180 dagar fr.o.m. den 1 januari 1992 (prop. 1991/92:40, bet. 1991/92:SfU5, rskr. 1991/92:81). Regeringen utfärdade vidare tilläggsdirektiv till den nyss nämnda utredningen om översyn av vissa frågor inom arbetsskadeförsäkringen (dir. 1991:109). Utredningen, som antog namnet Arbetskadeförsäkringsutredningen, fick i uppdrag att dels överväga förslag till ändring av grunderna för vad som skall betraktas som arbetsskada, dels pröva om försäkringsskyddet för arbetsskadade kunde tillgodoses i annan ordning än den nuvarande. Utredningen har i april 1992 överlämnat ett delbetänkande (SOU 1992:39) Begreppet arbetsskada.

Med utgångspunkt i Arbetskadeförsäkringsutredningens betänkande och efter förslag av regeringen i prop. 1992/93:30 om ändring av begreppet arbetsskada har riksdagen beslutat att kravet på skadlighet hos en arbetsmiljöfaktor skall höjas från sannolikhet till hög grad av sannolikhet. Samtidigt har kravet på orsakssamband mellan skadlig inverkan i arbetet och den försäkrades skada skärpts så att samband skall anses föreligga om övervägande skäl talar för det. De nya reglerna har trätt i kraft den 1 januari 1993. Äldre lag gäller alltså för skador som inträffat före den 1 januari 1993 om de anmäls till försäkringskassan senast den 30 juni 1993.

Vid riksdagens behandling av propositionen erinrade socialförsäkringsutskottet (bet. 1992/93:SfU8 s. 14) bl.a. om att arbetsskadeförsäkringen till skillnad från den allmänna försäkringen vilar på skadeståndsrättsliga principer. Enligt utskottet kunde det emellertid finnas anledning, inte minst av administrativa skäl, att inom den kommande utredningen om hur sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna skall finansieras och administreras i framtiden även undersöka en modell där socialförsäkringssystemet kompenserar arbetsskador med samma nivå som sjukpenningförsäkringen. Detta gav riksdagen regeringen till känna (rskr. 1992/93:142).

Den mellan regeringen och Socialdemokraterna träffade överenskommelse, som närmare redovisats i prop. 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin, inbegriper bl.a. att en beredning skall tillsättas i syfte att införa en ny försäkringsmodell som innebär bl.a. att sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna flyttas ut ur statsbudgeten och att arbetsmarknadens parter ges huvudansvaret för försäkringarna. Jag avser att inom kort föreslå regeringen att besluta om direktiv för en sådan beredning.

Med anledning av att förutsättningarna för Arbetsskadeförsäkringsutredningen ändrats väsentligt genom regeringens överenskommelse med Socialdemokraterna har utredningens arbete efter beslut av regeringen avslutats den 31 december 1992.

Som redovisats i det föregående har riksdagen beslutat om sänkta kompensationsnivåer i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 april respektive den 1 juli 1993 (prop. 1992/93:31, bet. 1992/93:SfU9, rskr. 1992/93:157). Bl.a. sänks rehabiliteringspenningen till 95 % av den sjukpenninggrundande inkomst fr.o.m. förstnämnda tidpunkt.

I samband med riksdagens behandling av nyss nämnda proposition uttalade socialförsäkringsutskottet (s. 15 f) bl.a. att utskottet tillstyrkte att rehabiliteringspenningens kompensationsgrad sänks till 95 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Efter samordningstidens slut kan dock arbetsskadesjukpenning utges även i rehabiliteringssituationer med ett högre belopp än denna rehabiliteringspenning. Utskottet ansåg att den kommande beredningen om sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna har möjlighet att uppmärksamma de eventuella problem som kan föreligga med rehabilitering av arbetsskadade personer.

Som redan framhållits i årets budgetproposition (prop. 1992/93:100 bil. 6, s. 39) medför de ändrade kompensationsnivåerna inom sjukpenning- och sjuklönesystemen behov av anpassning av arbetsskadesjukpenningen. Utan en sådan anpassning kan befaras att arbetsskadeförsäkringen i ökad utsträckning kommer att bli rehabiliteringshämmande eftersom den som anmält en arbetsskada svårigen kommer att vara motiverad att påbörja rehabilitering innan skadan blivit prövad. Mot bakgrund härav föreslår jag i det följande att rätten till arbetsskadesjukpenning i princip skall upphöra den 1 juli 1993.

9.3 Sjukersättning vid arbetsskada till den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring

Mitt förslag: Vid arbetsskada utges till den som är sjukpenningförsäkrad ersättning under sjukdomstid för inkomstbortfall i form av sjukpenning eller rehabiliteringspenning enligt AFL.

Skälen för mitt förslag: Sedan länge gäller principen att skador till följd av arbete kompenseras med högre ersättning än andra skador. Bakom denna uppfattning ligger bedömningen att en förvärvsarbetande löper större risk att skadas än den som inte förvärvsarbetar.

Principen att en arbetsskada skall ersättas med högre belopp än en annan skada bör alltså gälla. Med hänsyn till utvecklingen av kostnaderna för arbetsskadeförsäkringen samt risken för att arbetsskadesjukpenningen verkar rehabiliteringshämmande anser jag det emellertid befogat att föreslå att, såvitt avser arbetsskadeförsäkringen, detta skall gälla först sedan en bestående nedsättning av arbetsförmågan till följd av arbetsskada har inträtt. Jag föreslår därför att rätten till arbetsskadesjukpenning i princip slopas.

Som nämnts har antalet arbetsskadeärenden ökat mycket kraftigt under en följd av år. Detta har i sin tur medfört att väntetiden för ett beslut om arbetsskada förlängts i motsvarande mån. Eftersom den skadade i många fall vill ha ersättningsfrågan löst innan han är beredd att medverka i en rehabilitering har handläggningstiden jämte den höga ersättningsnivån kommit att utgöra ett hinder för ett framgångsrikt rehabiliteringsarbete. Detta är enligt min mening otillfredställande. Tidigare vidtagna åtgärder, bl.a. förlängningen av samordningstiden, är inte tillräckliga, varför ytterligare åtgärder behövs för att ändra detta förhållande. Genom förslaget att i huvudsak slopa rätten till arbetsskadesjukpenning anser jag att förutsättningarna för att få den försäkrade att medverka i en framgångsrik rehabilitering ökar väsentligt.

Mitt förslag innebär att den som till följd av arbetsskada har fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel skall erhålla sjukpenning i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. AFL under sjukdomstiden. Detta innebär, med utgångspunkt i de nya regler om ändrad sjukersättning som träder i kraft den 1 april 1993, att sjukpenning i regel kommer att utges med 80 % eller, efter ett års sjukskrivning, i flertalet fall med 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Bestämmelsen om sjukpenning med 70 % tillämpas dock först fr.o.m. den 1 juli 1993.

I de fall en arbetslivsinriktad rehabilitering blir aktuell innebär förslaget att sjukpenning enligt 3 kap. AFL kommer att bytas ut mot i första hand rehabiliteringspenning enligt 22 kap. samma lag, om förutsättningarna i övrigt för denna ersättning är uppfyllda.

Med sjukdomstid avses tiden fram till dess att sjukdomstillståndet upphör. Beträffande tidpunkten härför föreslår jag ingen ändring i förhållande till nuvarande regler.

Vad gäller förutsättningarna att erhålla sjukpenning med stöd av 6 kap. 4 § LAF föreslår jag heller ingen ändring. Enligt denna paragraf kan försäkrad som på anmodan av försäkringskassan eller med kassans samtycke avhåller sig från arbete i syfte att förebygga att arbetsskada uppstår, återuppstår eller förvärras få skälig ersättning från arbetsskadeförsäkringen, motsvarande högst hel sjukpenning. Då sådan ersättning inte kan erhållas från den allmänna försäkringen bör rätten till denna form av ersättning kvarstå. Ersättningens storlek anpassas dock till AFL:s regler.

Inte heller vad gäller förutsättningarna för att erhålla livränta respektive för livräntans storlek föreslår jag någon ändring av de nuvarande reglerna. Jag kan här nämna att antalet nybeviljade livräntor kan uppskattas till ca 17 000 – 18 000 per år de närmaste åren.

Som redovisas i det följande innebär förslaget att försäkringskassorna i regel först i samband med att fråga om rätt till livränta aktualiseras skall pröva om förutsättningarna för att erhålla ersättning enligt LAF är uppfyllda.

Jag vill i det här sammanhanget något beröra de avtalsbundna ersättningarna vid arbetsskada. Det försäkringsskydd som den allmänna försäkringen och arbetsskadeförsäkringen ger kompletteras för flertalet anställda av förmåner som arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer kommit överens om genom kollektivavtal, t.ex. trygghetsförsäk-

ring vid arbetsskada (TFA) och det statliga avtalet om ersättning vid personskada (PSA).

TFA administreras av försäkringskonsortiet AMF-trygghetsförsäkring. Försäkringsvillkoren gäller i regel för ett år i taget. De ersättningar som utges från TFA är i första hand ideella ersättningar för lyte och men, sveda och värk m.m. Ersättning kan också lämnas för den inkomstförlust och för de kostnader som återstår sedan ersättning från arbetsskade-försäkringen betalats ut.

Kompletterande förmåner av samma slag som utges från TFA garanteras statligt anställda genom PSA som började gälla den 1 april 1986. Statens trygghetsnämnd prövar ersättningsanspråk enligt PSA. För trygghetsnämndens räkning sker regleringen av skadorna hos AMF-trygghetsförsäkring.

Försäkringskassornas beslut utgör i regel grunden för den ersättning som utges enligt de avtalsbundna försäkringarna. Den föreslagna samordningen kan därmed få såväl administrativ som kostnadsmässig betydelse för TFA och PSA.

De nya reglerna bör träda i kraft den 1 juli 1993. Äldre föreskrifter bör alltså tillämpas i fråga om ersättning som avser tid före detta datum. Förslaget innebär således att för sjukfall som ligger i tid före den 1 juli 1993 kommer nuvarande regler i LAF att tillämpas fram till detta datum. För sjukfall som börjar denna dag eller senare kommer den föreslagna ändringen att gälla fullt ut. För pågående sjukfall får förslaget till följd att ersättning som avser tid före den 1 juli 1993 kommer att utges enligt nuvarande bestämmelser i LAF medan ersättning som avser tiden därefter kommer att utges i enlighet med den föreslagna ändringen.

Riksförsäkringsverket har under beredningen av detta ärende framhållit att ikraftträdande bör ske tidigast den 1 januari 1994. Förslaget att slopa arbetsskadesjukpenningen är dock ett led i arbetet med att minska statens kostnader. Av det skälet och för att befrämja rehabilitering av arbetsskadade ser jag det som angeläget att de nya reglerna i LAF införs utan dröjsmål.

För den som före den 1 juli 1993 beviljats arbetsskadesjukpenning för att genomgå en arbetslivsinriktad rehabilitering kan emellertid problem uppstå i samband med att arbetsskadesjukpenningen skall bytas till rehabiliteringspenning. I sådana fall bör rehabiliteringsplanerna fullföljas. För att försäkringskassorna under ett övergångsskede skall kunna ta särskild hänsyn i dessa fall bör regeringen meddela de närmare föreskrifter som behövs i syfte att underlätta övergången till den nya ersättningsförmånen.

Vad jag nu föreslagit förutsätter ändringar i 3 och 6 kap. LAF.

För att upprätthålla principen om ett likvärdigt skydd vid skada i arbetet och i verksamhet som omfattas av lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd erfordras en ändring också i nämnda lag.

Förslaget avseende LAF får återverkningar också för ersättningar enligt lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän.

Mitt förslag: Den som förvärvsarbetar i verksamhet här i riket utan att vara försäkrad för sjukvårdsförmåner och sjukpenning enligt AFL skall vid arbetsskada under sjukdomstid erhålla sjukvårdsförmåner, sjukpenning och rehabiliteringsersättning från arbetsskadeförsäkringen på samma villkor som den som är försäkrad för dessa förmåner enligt AFL.

Undantag från rätt till sjukpenning enligt LAF skall dock allmänt gälla för arbetstagare som enligt 3 kap. 16 § första stycket AFL har undantagits från rätt till sjukpenning vid sjukdom samt för den som avses i 1 kap. 1 § andra stycket LAF under de första 180 dagarna efter det att skadan inträffade.

Skälen för mitt förslag: Försäkrad enligt AFL är enligt 1 kap. 3 § dels svenska medborgare, dels personer som utan att vara svenska medborgare är bosatta här i riket. Sjukvårdsersättning enligt 2 kap. AFL utges dock inte för annan försäkrad än den som är bosatt i Sverige. Försäkrad för sjukpenning är enligt 3 kap. 1 § AFL den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa och har en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst 6 000 kronor.

Försäkrad för arbetsskada är den som förvärvsarbetar i verksamhet här i riket samt, vad gäller annan förvärvsarbete än arbetstagare, är bosatt här i Sverige. Försäkrad enligt LAF är också den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Särskilda regler finns vidare för arbetstagare som är utsänd för arbete utomlands av en arbetsgivare med verksamhet här i riket.

År 1964 antog Internationella arbetsorganisationen (ILO) en konvention (nr 121) om förmåner vid yrkesskada. Konventionen ratificerades av Sverige år 1969 med verkan från år 1970. Konventionens förmåner utgörs dels av olika former av hälso- och sjukvård, dels av kontantförmåner.

En medlemsstat som tillhandahåller hälso- och sjukvård och därmed sammanhängande förmåner enligt ett allmänt sjukförsäkringssystem kan låta detta bli tillämpligt även på de yrkesskadade under förutsättning att systemet har sådant innehåll att vederbörande inte utsätts för ekonomiska svårigheter. Vidare är det inte något hinder för en medlemsstat, som tillhandahåller ifrågavarande förmåner enligt ett återbetalningssystem, att uppställa särskilda regler enligt vilka de försäkrade själva får svara för viss del av kostnaden. Reglerna måste även i detta fall vara sådana att de inte medför ekonomiska svårigheter för den skadade.

Kontantförmånerna kan enligt artikel 13 i konventionen beräknas på två sätt. Enligt det ena beräkningssättet (artikel 19) skall kontantförmånerna inklusive eventuella familjebidrag för en standardförmånstagare utgöra minst 60 % av dennes tidigare arbetsförtjänst ökade med de familjebidrag som utgår till en skyddad person med samma försörjnings-

plikt. Man har med detta beräkningssätt dock rätt att lämna inkomster som överstiger medelinkomsten för en yrkesutbildad manlig industriarbetare utan kompensation.

Enligt det andra beräkningssätt som konventionen anvisar (artikel 20) skall kontantförmånerna för alla standardförmånstagare oavsett tidigare inkomst inklusive familjebidrag utgöra minst 60 % av en oskolad manlig industriarbetares lön ökad med de familjebidrag som utgår till en skyddad person med samma försörjningsplikt. För annan förmånstagare skall förmånen stå i rimlig relation till standardförmånstagarens förmån.

Varje land kan fritt välja beräkningssätt för uppfyllande av kraven på kontantförmånernas storlek.

Konventionen stadgar vidare att varje land har skyldighet att inom sitt territorium behandla dem som inte är medborgare i landet lika med landets egna medborgare.

Enligt en av ILO antagen rekommendation (nr 121) om förmåner vid yrkesskada bör kontantförmåner vid arbetsoförmåga uppgå till minst två tredjedelar av den skadades inkomster eller av genomsnittsinkomsten för arbetstagaren inom den undergrupp av ekonomisk verksamhet som sysselsätter det största antalet förvärvsarbetande manliga personer.

Min redogörelse för sjukförsäkringens resp. arbetsskadeförsäkringens omfattning visar att personkretsen enligt LAF är en annan än enligt AFL. LAF omfattar bl.a. vissa personkategorier som inte uppfyller bosättningskravet i AFL eller som inte är inskrivna hos allmän försäkringskassa och har en sjukpenninggrundande inkomst om minst 6 000 kronor. En samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna bör av det skälet inte genomföras så att arbetsskadeförsäkrade personer som enligt gällande regler saknar skydd inom den allmänna försäkringens ram ställs utan försäkringsersättning vid arbetsskada. En sådan lösning skulle stå i strid med Sveriges förpliktelser enligt ILO-konventionen nr 121.

Jag förordar därför att samordningen genomförs på så sätt att de här avsedda personkategorierna får ett fortsatt skydd från arbetsskadeförsäkringen men att villkoren utformas så att de överensstämmer med vad som gäller för den som är försäkrad för ifrågavarande förmåner enligt AFL. De arbetsskadeförsäkrade får då vid arbetsskada rätt att erhålla sjukvårdsförmåner och sjukpenning motsvarande vad som utgår enligt 2 och 3 kap. AFL. Vidare bör de – om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda – ha rätt till ersättning motsvarande rehabiliteringsersättning enligt 22 kap. samma lag. Med detta förslag bör de i ILO-konventionen nr 121 uppställda kraven vara tillgodosedda.

Vad nu sagts skall dock inte gälla arbetstagare som enligt 3 kap. 16 § första stycket AFL har undantagits från rätt till sjukpenning samt i fråga om den som avses i 1 kap. 1 § andra stycket LAF under de första 180 dagarna efter det att skadan visade sig.

Mitt förslag föranleder ändringar i 3 och 6 kap. LAF.

Förslaget avseende LAF får återverkningar också för ersättningar enligt lagen om statligt personskadeskydd och lagen om krigsskadeersättning till sjömän.

Mitt förslag: Nödvändiga kostnader för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel skall vid arbetsskada ersättas enligt LAF.

Ersättning för kostnader för läkarvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård och läkemedel utges vid arbetsskada enligt AFL som vid annan sjukdom. Den som inte är sjukförsäkrad enligt AFL har rätt till motsvarande ersättning enligt LAF.

Skälen för mitt förslag: Nuvarande bestämmelser i 3 kap. 3 och 4 §§ LAF innebär att under samordningstiden utges ersättning för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel från arbetsskadeförsäkringen, såvida inte ersättning kan erhållas från den allmänna sjukförsäkringen. Efter samordningstiden utges från arbetsskadeförsäkringen ersättning för läkarvård, tandvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård, läkemedel och särskilda hjälpmedel.

Som nämnts i det föregående kan enligt ILO:s konvention om förmåner vid yrkesskada en medlemsstat som tillhandahåller hälso- och sjukvård och därmed sammanhängande förmåner enligt ett allmänt sjukförsäkringssystem under vissa förutsättningar låta detta bli tillämpligt även på de yrkesskadade. Konventionens bestämmelser utgör enligt min mening inte något hinder mot att avskaffa rätten till ersättning enligt LAF i fråga om kostnader för läkarvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård och läkemedel under förutsättning att ersättning kan erhållas i enlighet med bestämmelserna i AFL. Annorlunda förhåller det sig med ersättning för kostnader för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel.

Kostnader för *sjukvård utom riket* ersätts fr.o.m. år 1983 inte av den allmänna försäkringen. Den skadade är i stället hänvisad till privata försäkringar i de fall det inte finns en socialförsäkringskonvention som ger den skadade rätt till sjukvård enligt de villkor som gäller bosatta i det land vården ges. Ersättning från den allmänna försäkringen kan dock fortfarande utges enligt en särskild gränssjukvårdsförordning (1962:390) för läkarvård eller sjukgymnastik i Finland eller Norge, när vårdbehovet uppkommit under vistelse i en gränskommun. Eftersom den allmänna försäkringen ger ett tillräckligt skydd för dem som till följd av arbetsskada är i behov av sjukvård utom riket anser jag det motiverat att arbetsskadeförsäkringen även fortsättningsvis lämnar ersättning för nödvändiga sådana kostnader.

Ersättning för kostnader för *tandvård* betalas endast delvis av den allmänna försäkringen. För försäkrade över 20 år ersätter försäkringskassan 30 % av behandlingskostnaden upp till ett belopp om 3 000 kronor, 50 % av belopp mellan 3 000 kronor och 7 000 kronor samt 75 % av belopp däröver. Vad gäller kostnaden för ädla metaller beräknas ersättningen endast på halva kostnaden. Tandvård är förhållandevis kostsam för den enskilde patienten. Av det skälet bedömer jag det inte

möjligt att vid arbetsskada hänvisa den försäkrade till att söka ersättning enbart från den allmänna försäkringen. Rätten till ersättning från arbetsskadeförsäkringen bör därför finnas kvar i denna situation.

Hjälpmedel tillhandahålls i regel kostnadsfritt av landstingen i enlighet med vad som anges i en för respektive landsting särskilt upprättad förteckning. I de fall ett visst hjälpmedel inte är förtecknat bör emellertid möjlighet finnas att, liksom för närvarande, vid arbetsskada utge ersättning för nödvändiga kostnader från arbetsskadeförsäkringen.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört föreslår jag att kostnader för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel även fortsättningsvis skall ersättas enligt LAF.

Övriga förmåner som idag kan erhållas från arbetsskadeförsäkringen – läkarvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård och läkemedel – subventioneras i hög grad inom den allmänna försäkringen. Patienten betalar vid sjukdom och skada som inte är arbetsskada en låg patientavgift. Vid arbetsskada träder arbetsskadeförsäkringen in och ersätter patientens avgift för respektive förmån. Med hänsyn till den subventionering som redan finns genom sjukförsäkringen bör rätten till ersättning från arbetsskadeförsäkringen begränsas i fråga om dessa förmåner. Den nu föreslagna ändringen – i förening med förslaget beträffande den som inte omfattas av sjukförsäkringen enligt AFL – får till följd att alla som är försäkrade för arbetsskada kommer att erhålla ersättning för ifrågasvarande kostnader i enlighet med sjukförsäkringens bestämmelser. Som jag nyss nämnt anser jag att ILO-konventionen inte uppställer något hinder mot en sådan ändring.

Vad jag föreslagit i detta avsnitt föranleder ändringar i 3 kap. LAF samt i lagen om statligt personskadeskydd.

Förslaget avseende LAF får även återverkningar på ersättningar som utges enligt lagen om krigsskadeersättning till sjömän.

9.6 Försäkringskassornas skyldighet att pröva anmälda arbetsskador

Mitt förslag: Försäkringskassan skall pröva om den försäkrade har ådragit sig arbetsskada endast i den mån det behövs för att bestämma rätt till ersättning enligt LAF.

Skälen för mitt förslag: Genom den praxis som utbildats vad gäller arbetsskadeförsäkringen har det slagits fast att försäkringskassorna skall pröva anmälda arbetsskador även om anspråk på arbetsskadeersättning inte föreligger i det enskilda fallet.

Försäkringskassorna prövar således vissa ärenden, s.k. serviceärenden, rörande kvarstående medicinsk defekt även om skadan inte medfört inkomstförlust eller ersättningsgilla kostnader. Sådana skador kan inte medföra ersättning enligt LAF, men väl från avtalsförsäkringarna, t.ex. ersättning för sveda och värk samt lyte och men. Det kan gälla skador av typen hörselskada, pleuraplaques och silikos. Försäkringskassornas

prövning gäller i dessa fall endast frågan huruvida arbetsskada föreligger eller inte. Ersättningsfrågan prövas sedan av AMF eller Statens trygghetsnämnd.

Som framhållits i det föregående kommer försäkringskassorna i regel inte ha anledning att pröva huruvida den försäkrade har ådragit sig en arbetsskada förrän i samband med att en anmäld arbetsskada har föranlett ett arbetsbyte med inkomstförlust som följd eller i samband med en förtidspensionsprövning och fråga om rätt till livränta således uppkommit.

För att begränsa administrationskostnaderna föreslår jag att de s.k. serviceärendena inte längre skall prövas av försäkringskassorna.

I vissa situationer kommer det emellertid att krävas att försäkringskassorna har möjlighet att pröva rätten till ersättning från arbetsskadeförsäkringen trots att den sjukdom som förorsakats av skadan ännu inte har upphört. Det gäller dels beträffande den som inte omfattas av sjukförsäkringen enligt AFL, dels i fråga om sådana kostnader som enligt vad som föreslagits i det föregående alljämt skall ersättas enligt LAF.

Jag föreslår därför att försäkringskassan i nu nämnda fall skall pröva rätten till ersättning från arbetsskadeförsäkringen så snart frågan om ersättning uppkommit. En ändring bör därför göras i 8 kap. 3 § LAF så att prövning av om en försäkrad ådragit sig arbetsskada skall ske endast om det behövs för att bestämma rätten till ersättning enligt LAF.

Jag är medveten om att mitt förslag kan få konsekvenser för AMF och Statens trygghetsnämnd. För dem uppstår ett administrativt problem genom att utredningar och beslut som i dag erhålls från försäkringskassorna inte kommer att bli tillgängliga i samma utsträckning som tidigare. Jag skulle se positivt på en lösning som innebär att försäkringskassorna, om AMF och Trygghetsnämnden så önskar, yttrar sig om en arbetsskada bedöms föreligga. En förutsättning skulle vara att försäkringskassorna erhåller ersättning från AMF/Trygghetsnämnden för detta arbete. Frågan bör beredas ytterligare.

Förslaget om att slopa arbetsskadesjukpenningen kan komma att få konsekvenser för det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Arbetsskadeförsäkringen fyller en viktig funktion i detta arbete. Arbetsskadeanmälan och den statistik som bygger på denna anmälan är härvid av stor betydelse. I Arbetarskyddsstyrelsens informationssystem om arbetsskador (ISA) registreras samtliga anmälningar om arbetsskador som rapporteras till försäkringskassorna. Uppgifterna används sedan i olika sammanhang i det förebyggande arbetsmiljöarbetet, t.ex. i yrkesinspektionens tillsyn och för statistik.

Omkring 190 000 anmälningar om arbetsskada görs per år. Den enskilde skall enligt 8 kap. 1 § LAF anmäla en inträffad arbetsskada till sin arbetsgivare. En arbetsgivare som underrättats eller på annat sätt fått kännedom om en inträffad arbetsskada är enligt samma paragraf skyldig att omedelbart anmäla skadan till försäkringskassan. Av förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd framgår att anmälan skall göras på en särskild blankett och att försäkringskassan skall sända en kopia av denna till yrkesinspektionen.

Drygt 110 000 av arbetsskadeanmälningarna leder inte till någon försäkringsmässig prövning av arbetsskadan hos försäkringskassan, eftersom ett tillfrisknande har skett inom samordningstiden. Resterande anmälningar behandlas hos försäkringskassan för att pröva om en arbetsskada föreligger eller inte.

Med den föreslagna samordningen kommer försäkringskassan i regel inte att ha anledning att göra någon arbetsskadeprövning förrän krav på livränta uppkommit. Antalet arbetsskadeanmälningar kan därmed komma att minska. Detta minskar samhällets kunskap om arbetsskador, liksom möjligheterna att förebygga att skador inträffar. En sådan utveckling är inte acceptabel. Frågan om eventuella åtgärder för att tillgodose Arbetarskyddsverkets behov av information om arbetsskador och hälso-risker i arbetsmiljön bör därför, i avvaktan på resultatet av den kommande beredningen om sjuk- och arbetsskade-försäkringarna, övervägas inom regeringskansliet. Jag har i denna fråga samrått med chefen för Arbetsmarknadsdepartementet.

Jag vill framhålla att mitt förslag att slopa arbetsskadesjukpenningen inte innebär någon som helst ändring i fråga om arbetstagares respektive arbetsgivares skyldighet att anmäla arbetsskada. Det är mycket angeläget att arbetsskador anmäls även i fortsättningen. Det bör här framhållas att arbetsgivare som underlåter att fullgöra sin anmälningsskyldighet kan dömas till böter med stöd av 8 kap. 11 § LAF. Vidare bör framhållas de skyldigheter för arbetsgivare i fråga om rutiner för planering, ledning och uppföljning av en verksamhet som följer av Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om internkontroll av arbetsmiljön (ASF 1992:6).

En anställd som omfattas av bestämmelserna om sjuklön i lagen (1991:1047) om sjuklön skall om han gör anspråk på sjuklön enligt 8 § sjukanmäla sig till arbetsgivaren. Om den anställde i sin sjukanmälan uppger att sjukdomen är orsakad av arbetet är arbetsgivaren skyldig att göra anmälan till försäkringskassan.

Om sjukperioden överstiger 14 dagar har den försäkrade rätt till sjukpenning enligt AFL fr.o.m. den 15:e dagen. Om försäkringskassan i samband därmed får kännedom om att sjukdomen är orsakad av arbetet, t.ex. genom att den försäkrade anger detta på blanketten Försäkrans för sjukpenning fr.o.m. 15:e dagen, är det lämpligt att kassan kontrollerar att arbetsgivaren fullgjort sin anmälningsskyldighet.

10 Beräkning av livräntor

Mitt förslag: En ändring görs i 6 kap. 2 § LAF så att det klagörs att i fall då en tidsbegränsad livränta skall börja utges för ny tidsperiod, den nya livräntan skall omräknas i förhållande till det basbelopp som gällde när livräntan första gången började utges. Detta gäller även när en löpande livränta omräknas.

Skälen för mitt förslag: De regler om beräkning av livränteunderlag som gällde fram till den 1 januari 1993 medförde att olika principer tillämpades beroende på om det gällde retroaktiva eller framåtverkande livräntor. I prop. 1992/93:30 föreslogs därför ändringar i 4 kap. 5 och 6 §§ LAF med innebörd att retroaktiva livräntor och framåtverkande livräntor skall fastställas efter samma principer. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1992/93:SfU8, rskr. 1992/93:142).

Fr.o.m. den 1 januari 1993 gäller därmed att när livränta beviljas för förfluten tid skall livränteunderlaget fastställas med utgångspunkt i den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst vid livräntans begynnelsestidpunkt. Denna tidpunkt blir således avgörande för livräntans storlek och det då fastställda livränteunderlaget kommer att gälla också för den framtida livräntan.

Motivet till de ändrade reglerna har varit att – för såväl tidsbegränsad livränta som livränta som beviljats tills vidare – låsa livränteunderlaget till begynnelsestidpunkten för utgivande av livränta i ett skadefall. Sedan de nya reglerna trätt i kraft har dock vissa problem uppmärksammats i fråga om basbeloppsanknytningen av tidsbegränsade livräntor. Jag anser att ett förtydligande bör ske för att skapa klarhet på denna punkt. Jag föreslår därför att i 6 kap. 2 § LAF anges att en fastställd livränta skall anknytas till det basbelopp som gällde vid den tidpunkt från vilken livränta första gången utges. Detta medför att även vid omprövning enligt 4 kap. 12 § LAF av en löpande livränta den nya livräntan skall följa samma basbelopp.

11 Ikraftträdande

Ikraftträdande vad gäller förslaget att slopa rätten till arbetsskadesjukpenning har behandlats i det föregående liksom förslaget om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade.

Reglerna i övrigt bör träda i kraft den 1 juli 1993 med undantag av ändringen i 6 kap. 2 § LAF som föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 1993.

12 Kostnader och finansiering

12.1 Socialavgifter avseende sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna

Arbetsskadeförsäringen finansieras genom en särskild arbetsskadeavgift. Fr.o.m. den 1 januari 1993 är avgiften 1,38 % av avgiftsunderlaget.

Av de influtna arbetsskadeavgifterna avsätts en tjugondel som bidrag till kostnaderna för försäkringens förvaltning. Återstoden förs till arbetsskadefonden, som förvaltas av Riksförsäkringsverket. Sedan år 1987 är fondens behållning noll. Det underskott, som därefter uppkommit genom

att utgifterna överstigit avgiftsintäkterna, har täckts från statsbudgetens inkomstittel 1251 Övriga socialavgifter, netto.

Trots ett särskilt tillskott på 8 300 miljoner kronor från delpensionsfonden under budgetåret 1992/93 beräknas vid utgången av budgetåret 1992/93 det ackumulerade underskottet uppgå till ca 22 000 miljoner kronor. Det löpande underskottet har i budgetpropositionen (prop. 1992/93:100, bil. 6.2) för budgetåret 1993/94 beräknats till 4 400 miljoner kronor om ingen förändring görs.

Sjukförsäkringen finansieras av socialavgifter och bidrag över statsbudgeten. Sjukförsäkringsavgiftens storlek skall enligt 19 kap. 2 § AFL vara sådan att avgiftsintäkterna täcker 85 % av försäkringens utgifter. Sjukförsäkringsavgiften för år 1993 är fastställd till 8,27 % av avgiftsunderlaget för arbetstagare och 9,12 % för egenföretagare.

Sjukförsäkringsutgifterna beräknas i årets budgetproposition (prop. 1992/93:100, bil. 6, s. 60) till 30 991 miljoner kronor.

Den 1 januari 1993 infördes en allmän sjukförsäkringsavgift på 0,95 % på förvärvsinkomst som är pensionsgrundande för att bidra till finansieringen av sjukförsäkringen.

12.2 Förändrade försäkringsutgifter

Min bedömning: De förändrade utgifterna för sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna kommer att innebära en bruttobesparing för staten på ca 1 700 miljoner kronor.

Skälen för min bedömning: Utgifterna för arbetsskadesjukpenningen exkl. vissa vårdkostnader kan för budgetåret 1993/94 beräknas till ca 6 200 miljoner kronor. De vårdkostnader som ersätts enligt LAF uppgår till ca 100 miljoner kronor.

Av sjukpenningutgifterna avser ca 70 % dagar i sjukfall som varat längre än ett år. För dessa sjukpenningdagar kommer kompensationsgraden att minska från 100 % till 70 % varigenom utbetalningarna minskar med ca 1 300 miljoner kronor. För sjukpenningdagar som avser sjukfall mellan 181 – 365 dagar kommer kompensationsgraden att minska från 100 % till 80 % vilket ger en besparing på ca 400 miljoner kronor. Sammantaget beräknas sjukpenningutgifterna för arbetsskador minska med ca 1 700 miljoner kronor.

Den slojade arbetsskadesjukpenningen innebär samtidigt att samtliga sjukpenningkostnader i framtiden kommer att belasta femte huvudtitelns förslagsanslag Bidrag till sjukförsäkringen.

12.3 Arbetsskadeavgiften och sjukförsäkringsavgiften

Min bedömning: Socialavgifterna för sjukförsäkring respektive arbetsskadeförsäkring föreslås förbli oförändrade.

Skälen för min bedömning: Jag föreslår tills vidare ingen förändring av socialavgifterna för sjuk- respektive arbetsskadeförsäkringarna. Skälet till detta är att avgiftsinkomsterna under en följd av år inte varit tillräckliga för att täcka utgifterna, vilket i sin tur medfört att underskotten finansierats via statsbudgeten. Dessutom avses en beredning om en ny modell för sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna tillsätts inom kort.

12.4 Administrativa konsekvenser

För försäkringskassorna innebär sloandet av arbetsskadesjukpenningen på sikt minskade resursbehov. För närvarande finns emellertid ett stort antal ännu ej avgjorda ärenden till följd av att den genomsnittliga handläggningstiden uppgår till ca 13 månader. Detta medför att administrativa besparingar kommer att realiseras först under budgetåret 1994/95.

12.5 Anslagskonsekvenser

Mitt förslag: De ökade utgifterna för sjukförsäkringen föranleder ett ökat anslagsbehov på 750 000 000 kronor.

Skälen för mitt förslag: I regeringens budgetproposition 1992/93:100 beräknades anslaget C 1. för budgetåret 1993/94 till 4 649 miljoner kronor.

Förslagen i föreliggande proposition innebär bl.a. att rätten till arbetsskadesjukpenning i princip upphör den 1 juli 1993.

Sjukförsäkringens utgifter beräknas därmed öka med ca 4 500 miljoner kronor. Belastningen på anslaget C 1. Bidrag till sjukförsäkringen, som utgör 15 % av bruttoutgiften, ökar med 675 miljoner kronor. Dessutom ökar belastningen på detta anslag med ytterligare 75 miljoner kronor till följd av riksdagens beslut i december 1992 att kommunerna fr.o.m. den 1 mars 1993 får uppbära avgifter i sjukhem och andra vårdinrättningar som kommunerna övertagit av landstingen eller har betalningsansvar för. Dessa avgifter kommer härigenom inte längre att kunna tillföras sjukförsäkringen. Sammantaget bedöms utgifterna för sjukförsäkringen för budgetåret 1993/94 öka från en utgift om 30 991 miljoner kronor till närmare 36 000 miljoner kronor. Anslaget bör därför ökas med 750 miljoner kronor.

13 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade,

3. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,
4. lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
5. lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
7. lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,
8. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Lagförslag 4 har upprättats i samråd med chefen för Arbetsmarknadsdepartementet och lagförslag 8 i samråd med statsrådet Lundgren.

Lagförslag 3, 4, 8 och 9 gäller ämnen som faller under Lagrådets granskningsområde. Förslagen är dock av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

14 Specialmotivering

14.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

2 kap.

6 §

Ändringen i paragrafen är en konsekvens av att det generella statsbidraget till företagshälsovården har avskaffats fr.o.m. år 1993.

Ändring i denna paragraf har tidigare föreslagits i prop. 1992/93:159 om stöd och service åt vissa funktionshindrade.

13 §

Genom den samordning med reglerna i AFL som föreslås i 3 kap. 1 – 2 a §§ lagen om arbetsskadeförsäkring kan denna paragraf upphävas.

3 kap.

4 c §

Enligt bestämmelserna i denna nya paragraf skall sjukpenning högst utges med 70 % även för dagar innan ett sjukfall varat ett år. Sjukpenningen blir således lägre för den 4:e t.o.m. den 365:e dagen i en sjukperiod, dvs. tid då sjukpenning annars skulle ha utgivits med 80 %. Bestämmelserna är till för att en försäkrad inte skall kunna kringgå bestämmelserna i 4 § genom att friskskriva sig under viss kortare tid innan sjukperioden varat ett år – dock mer än fem dagar med hänsyn till den s.k. återinsjuknanderegeln. Bestämmelserna blir tillämpliga på den som under de senaste 15 månaderna (närmare angivet till 450 dagar) haft sjukperioder som tillsammans omfattar över ett år. Med sjukperiod avses detsamma som i 3 kap. 8 § fjärde stycket. Om ett uppehåll mellan

sjukperioderna under 15-månaderstiden varat mer än 30 dagar skall tiden dessförinnan inte beaktas.

Den sänkta ersättningsnivån skall gälla till dess mer än 30 dagar gått sedan senaste sjukperiod avslutades.

Bestämmelserna tillämpas även på den som löpande varit sjukskriven ett år – eller med kortare avbrott enligt den s.k. återinsjuknanderegeln varit sjukskriven sammanlagt ett år – och enligt de vanliga reglerna får sjukpenning med 70 % för de följande dagarna i sjukperioden. Enligt denna paragraf kommer sjukpenning att utges med högst 70 % även vid kommande sjukfall, om friskskrivningsperioden däremellan är högst 30 dagar.

Att bestämmelserna i denna paragraf är tillämpliga på nya sjukfall påverkar inte arbetsgivarens skyldighet att utge sjuklön enligt sjuklönelagen.

Försäkringskassan bör i god tid avisera den försäkrade om att sjukpenningen kan komma att sänkas.

Sjukpenning kan enligt bestämmelserna i kapitlets 4 b, 4 d och 7 b §§, i förekommande fall för de tre första dagarna, utges med 80 procent av SGI:n.

4 d §

Genom bestämmelserna i denna paragraf, som är ny, införs en möjlighet för en försäkrad att få rätt till sjukpenning med 80 % av SGI:n för tid då sjukpenning annars skulle ha utgivits med 70 %. Beslutet kan också avse den som enligt 4 c § får sjukpenning med 70 %. Det gäller under en period när den försäkrade på läkares ordination genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering. En behandlingsplan skall godkännas av kassan.

5 §

I ett nytt femte stycke föreslås att försäkrad som uppbär livränta med stöd av 6 kap. 5 § LAF vid annan sjukdom än den som ligger till grund för livräntan skall få sjukpenning beräknad på den inkomst av eget arbete som han kan antas få under studietiden (s.k. studietids-SGI).

5 b §

I denna nya paragraf införs särskilda bestämmelser om SGI för försäkrade som bedriver biståndsverksamhet. De närmare motiven för bestämmelserna har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5). Förslaget innebär att när en försäkrad som avses i paragrafen återkommer till Sverige skall SGI fastställas till lägst den SGI som gällde för honom vid avresan till utlandet. Utlandsvistelsen får inte överstiga tre år.

Avgränsningen av den grupp personer som skall kunna få en SGI fastställd med stöd av denna särregel skall ske på samma sätt som i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag. Rätten att få en sådan SGI fastställd skall även gälla medföljande make eller därmed likställd.

10 §

I första stycket anges att sjukpenning som utges till en studerande som har livränta enligt 6 kap. 5 § lagen om arbetsskadeförsäkring skall "timberäknas" på grundval av studietids-SGI även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden.

13 §

Med hänsyn till att den som är sjukpenningförsäkrad inte kommer att få rätt till sjukpenning enligt LAF, bortsett från garantinivån för vissa studerande, kan andra stycket i denna paragraf slopas.

Ändring i denna paragraf har tidigare föreslagits i prop. 1992/93:155 om höjd pensionsålder.

4 kap.

6 §

Ändringen i paragrafen är en anpassning till ändringen i 3 kap. 5 § beträffande studerande som har arbetsskadelivränta.

9 §

I ett nytt tredje stycke föreslås att för den grupp personer som anges i 3 kap. 5 b § får vid bestämmande av såväl villkoret om 180 dagars inskrivning hos försäkringskassan som kravet om 240 dagars försäkring för sjukpenning över garantinivån bortses från tiden för utlandsvistelsen om den varat högst tre år. Tiden före resp. efter utlandsvistelsen får därvid läggas samman vid beräkning av kvalifikationstiden.

10 §

I paragrafens tredje stycke föreslås en ändring som innebär att en förälder har rätt till s.k. kontaktdagar från och med det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år. Det sammanlagda antalet kontaktdagar som en förälder kan få för ett barn blir därmed lika för alla.

Ändring i denna paragraf har tidigare föreslagits i prop. 1992/93:159.

21 kap.

1 §

Ändringen i denna paragraf är en följd av att ett nytt femte stycke föreslås bli infört i 3 kap. 5 §.

14.2 Förslaget till lag om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade

1 §

Lagen tillämpas i första hand på personer som fått behandling inom den svenska hälso- och sjukvården och därvid smittats med HIV. Det gäller personer som genom faktorkoncentrat eller blodtransfusion smittats och

fått HIV-infektion. Lagen tillämpas också på makar till dessa personer som sekundärt blivit smittade av HIV. En förutsättning är dock att smittan skett innan den först smittade fått kännedom om sin infektion. Med make jämställs person som sammanbott med den först smittade under äktenskapsliknande förhållande.

Den som på detta sätt fått infektion av HIV har rätt till förmåner enligt lagen såväl under latentstadiet som under AIDS-tid.

I lagens 2 - 4 §§ finns bestämmelser om vissa förmåner i form av avgiftsfrihet eller motsvarande. Kostnaden för dessa förmåner skall belasta sjukförsäkringen.

2 §

Den som har hel ålders- eller förtidspension och som vårdas på sjukhus skall enligt 2 kap. 12 § AFL erlægga avgift i form av ett avdrag på pensionen. Av förevarande paragraf följer att den som fått HIV-infektion inom hälso- och sjukvården eller make eller likställd som blivit smittad är befriad från sådan avgift.

3 §

Den smittade personen får genom denna paragraf rätt till kostnadsfri tandvård. Detta gäller sådan tandvård som omfattas av tandvårdsförsäkringen. Innebörden blir att försäkringskassan betalar även den del av kostnaden som patienten erlagt eller skulle ha erlagt i form av patientavgift.

4 §

Genom bestämmelserna i denna paragraf får den smittade personen rätt till kostnadsfria läkemedel om de förskrivits av läkare eller tandläkare. Med läkemedel avses för människor avsedda varor på vilka läkemedelsförordningen (1962:701) skall tillämpas. Även receptfria läkemedel omfattas. Det krävs inte att Riksförsäkringsverket fastställt pris för läkemedlet. Referensprissystemet görs inte heller tillämpligt.

Som följer av 1 § skall kostnaden ersättas av den allmänna försäkringen.

5 §

Denna paragraf innehåller en hänvisning till att bestämmelser om rätt till ersättning och ledighet vid vård av en smittad person finns i särskild lag.

14.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

4 §

I paragrafen görs ett tillägg som innebär att närståendepenning kan utges vid vård av viss HIV-smittad person. Personkretsen är densamma som enligt den föreslagna lagen om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för

vissa HIV-smittade, nämligen de som blivit smittade av blod eller blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården och sekundärsmittade makar och likställda. Vid vård av sådan person ställs inte något krav på sjukdomens svårighetsgrad.

6 §

Närståendepenning kan utges för högst 240 dagar vid vård av en sådan HIV-smittad person som avses i 4 §. Vid vård av annan person är antalet dagar oförändrat 30.

8 §

Ändringen i paragrafen är en följd av att ett nytt femte stycke föreslås bli infört i 3 kap. 5 § AFL.

14.4 Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

17 §

Genom ändringen i första stycket 8 begränsas den period med närståendepenning som ger rätt till semesterlön till 45 dagar för varje intjänandeår. Närståendepenning utges i regel endast för arbetsdagar. I frånvaroperioden inräknas enligt tredje stycket även arbetsfria dagar.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

7 §

Ändringen i paragrafen är en konsekvens av att det generella statsbidraget till företagshälsovården har avskaffats fr.o.m. år 1993.

14.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

3 kap.

1 §

Paragrafen reglerar i sin nuvarande lydelse de förmåner som under en tid av 180 dagar efter det att skadan inträffade – den s.k. samordningstiden – utges till en arbetsskadad som är sjukförsäkrad enligt AFL. Genom den föreslagna ändringen kommer samordningen att gälla utan tidsbegränsning. Ersättning skall alltså under hela sjukdomstiden utges från sjukförsäkringen enligt reglerna i AFL.

2 §

Den förevarande paragrafen reglerar för närvarande rätten till förmåner under samordningstiden för en arbetsskadad som inte har rätt till sjukpenning från sjukförsäkringen eller som inte är sjukförsäkrad enligt AFL.

Även i fråga om de arbetsskadade som avses i denna paragraf föreslås att enhetliga regler om rätt till förmåner skall gälla under sjukdomstid. Med hänsyn till den angivna kategorins begränsade rätt till förmåner enligt AFL skall dock ersättning också i fortsättningen utges från arbetsskadeförsäkringen. Även de förmåner, som enligt nuvarande 3 kap. 4 § utges efter samordningstidens utgång, skall utges enligt reglerna i AFL.

Eftersom dessa arbetsskadade inte har någon sjukpenninggrundande inkomst föreslås att sjukpenningen enligt LAF utges med ett belopp som motsvarar vad som skulle ha utgetts vid tillämpning av AFL.

Den nu gällande begränsningen i paragrafens andra mening av rätten till sjukpenning under den s.k. samordningstiden för studerande har slopats i denna paragraf. I den mån de har förvärvsinkomster utges ersättning från LAF enligt vad som skulle ha utgivits från AFL om de varit sjukpenningförsäkrade. Såväl de som är försäkrade enligt AFL som de som inte är det garanteras i en ny 2 a § sjukpenning på en viss lägsta nivå.

2 a §

I denna nya paragraf föreslås att de studerande som har särskilt arbetsskadeskydd enligt 1 kap. 1 § andra stycket och andra studerande som genomgår yrkesutbildning skall kunna få en ersättning som motsvarar vad som för närvarande gäller efter samordningstidens utgång, dock med de lägre procentsatser m.m. som gäller enligt AFL. Sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen utges då på grundval av de garantinivåer som gäller för denna kategori försäkrade vid beräkning av livränta. Har sjukpenning utgivits från AFL enligt 1 § ersätter arbetsskadeförsäkringen endast mellanskillnaden upp till garantinivån.

3 §

De förmåner som avses i denna paragraf utges enligt nuvarande lydelse under samordningstiden medan kapitlets 4 § reglerar förmåner för tid därefter. Genom ändringen i 3 § kommer ersättning för nödvändiga kostnader för sjukvård utom riket, tandvård och särskilda hjälpmedel att utan tidsbegränsning utges från arbetsskadeförsäkringen i den mån ersättning inte utges enligt 1 eller 2 §.

4 §

Enligt paragrafens nuvarande lydelse ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader efter samordningstidens slut för läkarvård, tandvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård, läkemedel och särskilda hjälpmedel. Behovet av ersättning för kostnader utöver dem som anges i 3 § i föreslagen lydelse kan numera anses i tillräcklig utsträckning tillgodosett genom reglerna i AFL. Genom hänvisningen i kapitlets 2 § till AFL blir den som drabbas av arbetsskada och inte är sjukförsäkrad enligt lagen om allmän försäkring berättigad till motsvarande ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Förevarande paragraf kan därför upphävas.

5 – 5 d §

Genom samordning med reglerna i lagen om allmän försäkring som görs i kapitlets 1 och 2 §§ och som genom de föreslagna ändringarna kommer att gälla för all sjukpenningtid kan reglerna i 5 – 5 d §§ upphävas.

6 §

Genom de föreslagna ändringarna i de föregående paragraferna i detta kapitel behöver något sjukpenningunderlag för de i paragrafen aktuella kategorierna inte fastställas enligt förevarande lag. Paragrafen kan därför upphävas.

7 §

Ändringen i paragrafen beror på att 5 – 6 §§ föreslås bli upphävda.

8 §

Med hänsyn till de hänvisningar som görs till AFL i 1 och 2 §§ och den ändring som föreslås i 1 § kommer innehållet i 8 § att sakna betydelse. Paragrafen kan därför upphävas.

9 §

Ändringarna i paragrafen innebär en anpassning till den nya lydelsen i 3 § och upphävandet av 4 § och en konsekvens av att det generella statsbidraget till företagshälsovården har avskaffats fr.o.m. år 1993.

10 §

Ändringen är en följd av att kapitlets 4 § föreslås upphävd.

6 kap.

2 §

Enligt nuvarande lydelse av denna paragraf skall fastställd livränta anknytas till basbeloppet och omräknas vid förändring av detta. Fr.o.m. den 1 januari 1993 skall, med undantag för dem som skadar sig i unga år eller under utbildningstid, endast ett livränteunderlag fastställas i ett skadefall (prop. 1992/93:30, bet. 1992/93:SfU8, rskr. 1992/93:142). Om en livränta som beviljats tills vidare omprövas eller en ny livränta fastställs efter det att en tidsbegränsad livränta upphört skall även den nya livräntan följa basbeloppsutvecklingen. Genom ändringen i paragrafen klargörs att även den senare fastställda livräntan skall knytas till det basbelopp som gällde när livränta i skadefallet första gången började utges.

4 §

Ändringen i paragrafen innebär en anpassning till de föreslagna ändringarna i 3 kap.

8 kap.

3 §

I ett nytt andra stycke föreslås att försäkringskassorna endast skall pröva de ärenden där ersättning enligt LAF skall bestämmas. Skälen härför anges i den allmänna motiveringen (avsnitt 9.6).

4 §

Ändringen i paragrafen är en följd av att 3 kap. 5 § föreslås bli upphävd.

14.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd

10 §

Hänvisningarna i förevarande paragraf har anpassats till de föreslagna ändringarna i LAF. Detta innebär bl.a. att ersättning inte utges från LSP under sjukdomstid till den som är sjukpenningförsäkrad enligt AFL.

11 §

Enligt andra stycket i paragrafen utges inte sjukpenning och livränta under skyddstiden enligt LSP. Sjukpenning enligt AFL kan dock utges.

13 §

Även den särskilda sjukpenningen anpassas i huvudsak till AFL:s ersättningsnivåer. Sjukpenning enligt denna paragraf skall utges med 80 procent av SGI:n eller motsvarande och utges för kalenderdag och utan karensdag.

16 §

Den föreslagna ändringen i paragrafen innebär att försäkringskassorna till skillnad från reglerna i LAF skall pröva alla ärenden enligt denna lag. Anledningen härtill är att alla som täcks av personskadeskyddet i LSP har rätt till ersättning enligt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m. om de uppfyller förutsättningarna härför i den lagen.

14.8 Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

19 §

Ändringen i paragrafen är föränledd av förslagen att upphäva 3 kap. 5 d § LAF och att ändra 10 § lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd.

Ändring i denna paragraf har tidigare föreslagits i prop. 1992/93:159.

Övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1572) har kompletterats med den punkt riksdagen beslöt i anledning av prop. 1992/93:50 och i enlighet med bet. 1992/93:FiU1 (rskr. 1992/93:134, SFS 1992:1572) men som föll bort genom en senare lagändring (prop. 1992/93:31, bet. 1992/93:SfU9, rskr. 1992/93:157, SFS 1992:1707).

15 Hemställan

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade,
3. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,
4. lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
5. lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
7. lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,
8. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

dels

10. under femte huvudtitelns förslagsanslag *Bidrag till sjukförsäkringen* anvisa ett belopp som är 750 000 000 högre än vad som föreslagits i prop. 1992/93:100 bil. 6.

16 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 18 februari 1993 . .	27
1 Inledning	27
2 Avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade . .	27
2.1 Bakgrund	27
2.2 Rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner samt förlängd tid för närståendevård	29
3 Företagshälsovård	30
4 Sjukersättning vid långvarig sjukskrivning	31
4.1 Bakgrund	31
4.2 Sjukpenningens nivå efter den 365:e dagen	32
4.3 Sammanläggning av sjukfall vid långvarig sjuk- skrivning	33
5 Sjukpenninggrundande inkomst för biståndsarbetare	34
6 Rätt till föräldrapenning för biståndsarbetare	37
7 Tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar	38
8 Sjukpenninggrundande inkomst för försäkrad som uppbär arbetsskadelivränta under tid för studier	39
9 Samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna	40
9.1 Gällande regler	40
9.2 Utvecklingen	41
9.3 Sjukersättning vid arbetsskada till den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring	43
9.4 Sjukersättning till arbetsskadeförsäkrade som inte omfattas av sjukförsäkring enligt lagen om allmän försäkring	46
9.5 Ersättning för kostnader från arbetsskadeför- säkringen	48
9.6 Försäkringskassornas skyldighet att pröva anmälda arbetsskador	49
10 Beräkning av livräntor	51
11 Ikraftträdande	52
12 Kostnader och finansiering	52
12.1 Socialavgifter avseende sjuk- och arbetsskade- försäkringarna	52
12.2 Förändrade försäkringsutgifter	53
12.3 Arbetsskadeavgiften och sjukförsäkringsavgiften	53
12.4 Administrativa konsekvenser	54
12.5 Anslagskonsekvenser	54
13 Upprättade lagförslag	54
14 Specialmotivering	55
14.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	55

14.2	Förslaget till lag om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa HIV-smittade	57
14.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närstående vård	58
14.4	Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)	59
14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.	59
14.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring	59
14.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd	62
14.8	Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	62
14.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter	63
15	Hemställan	63
16	Beslut	63

